

Društveno
odgovorno
poslovanje
i održivi
razvoj
2011.

1

TITAN
Solenoid Systems

TITAN
Solenoid Systems

TITAN
Solenoid Systems

TITAN

1.	Uvodna reč generalnog direktora	1
2.	Titan Grupa	2
3.	Titan Cementara Kosjerić	2
3.1	O kompaniji	2
3.2	Naše vrednosti	3
3.3	TCK kroz istoriju	4
4.	Posvećenost održivom razvoju	5
4.1	Održivi razvoj	5
4.2	Društveno odgovorno poslovanje	7
4.3	Saradnja sa stejkholderima	8
5.	Otvorenost prema društvu	10
5.1	Bezbednost pre svega	11
5.2	Zaposleni	12
5.3	Lokalna zajednica	17
6.	Zaštita životne sredine	20
6.1	Klimatske promene	20
6.2	Emisije	21
6.3	Očuvanje prirodnih resursa	23
7.	GRI Indeks, Indikatori	26
8.	O izveštaju, Verifikacija izveštaja	27

Poštovani čitaoci,

Titan Cementara Kosjerić ove godine objavljuje svoj drugi Izveštaj o društveno odgovornom poslovanju, vođena čvrstom namerom da, putem transparentnog i struktuiranog predstavljanja rezultata kompanije, dalje razvija poverenje i partnerstvo sa zainteresovanim stranama.

Naše opredeljenje da uvek budemo bolji, dokazuje se i kroz ovaj Izveštaj, pripremljen u skladu sa međunarodnim smernicama Inicijative globalnog izveštavanja, čiji su sadržaj verifikovali nezavisni revizori, i tako potvrdili uverenje da samo kontinuiranim praćenjem, vrednovanjem i unapređenjima možemo obezbediti održive rezultate i vitalnost poslovanja.

Iako je 2011. godina bila još jedna godina ekonomske neizvesnosti, koja je pred kompaniju postavila nove i neočekivane izazove, naša dugoročna posvećenost saradnji sa okruženjem u kome radimo, pokazala se neizmerno vrednom. U skladu sa korporativnim vrednostima Titan Grupe, čiji smo deo već deset godina, naši napori usmereni na: bezbednost i zdravlje na radu, održivi razvoj i saradnju sa lokalnom zajednicom, prepoznati su u sredini u kojoj poslujemo.

Uprkos napretku koji je u prethodnom periodu postignut u cilju bezbednijeg radnog okruženja, prethodne godine smo imali dve povrede na radu, iz kojih smo, sistemskim pristupom koji primenjujemo, izvukli pouke za budućnost. Ipak, nastavljamo da učimo, iz grešaka kao i iz uspeha, i stvaramo radno okruženje u kome će rizik od povređivanja biti sведен na minimum i u kome će svako biti odgovoran za bezbednost.

Tokom 2011. godine potvrdili smo da je održivi razvoj jedan od naših poslovnih prioriteta. Rezultati koje smo postigli omogućili su nam da dobijemo potvrdu i podsticaj za buduća unapređenja – u junu mesecu dobili smo integriranu IPPC dozvolu, u skladu sa Zakonom o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađenja životne sredine, kao prva kompanija u Srbiji kojoj je to pošlo za rukom.

Saradnja sa lokalnom zajednicom u kojoj poslujemo, ima za cilj unapređenja u svim oblastima društvenog života. Nastavili smo da pružamo podršku sprovođenju brojnih razvojnih inicijativa u našem okruženju, prepoznajući značaj zajedničkog delanja i uključivanja svih aktera, u cilju kreiranja stvarnog doprinosa za društvo. Učestvovali smo u nekim od najznačajnijih projekata realizovanih u Kosjeriću, a ukupan iznos sredstava uloženih tokom 2011. godine veći je od 615.000 evra.

U ovom Izveštaju ukratko su predstavljeni neki od naših najvažnijih rezultata. Kao i u drugim oblastima poslovanja, vodimo se idejom da je u osnovi održivog razvoja i društveno odgovornog poslovanja stalno napredovanje i kontinuirano ulaganje u znanje. Stoga smo posvećeni samovrednovanju, i razumevanju povratnih informacija o pitanjima od zajedničkog interesa koje dobijamo od svih aktera.

Naša strategija društveno odgovornog poslovanja ostaje usmerena na izazove vremena u kome živimo: čineći što manje lošeg i čineći što više dobrog, ostvarujemo napredak u svim važnim oblastima. Stvaramo bezbedno radno okruženje bez povreda na radu, doprinosimo zaštiti životne sredine daljim smanjenjem emisija, potrošnje vode i upotrebe fosilnih goriva, promovišemo otvorenu i jasnu komunikaciju i odnose saradnje sa lokalnom zajednicom u kojoj radimo, u cilju unapređenja kvaliteta života u njoj.

Posvećenost ostvarivanju rezultata jedna je od vrednosti u skladu sa kojima radimo. U tom kontekstu, verujemo da su dijalog i poverenje najbolja osnova za unapređenja, i najbolji način za davanje doprinosa kreiranju boljeg sveta.

Miroslav Gligorijević
generalni direktor

TITAN Grupa

Društvene aspekte svog poslovanja Titan Grupa plasira od samog osnivanja i otvaranja prvog postrojenja za proizvodnju cementa u Grčkoj, 1902. godine. Već 1922. godine kompanija je osigurala svoje radnike za slučaj povrede na radu, i donirala materijal za završetak izgradnje Grčkog univerziteta u Smirni (Turska). Pored brojnih beneficija koje je obezbedila za zaposlene, kompanija je pomagala ugroženom stanovništvu u situacijama elementarnih nepogoda i tokom Drugog svetskog rata. Od početka iskazana briga o ljudima i životnoj sredini, potvrđena je uvođenjem prvog elektrostatičkog filtera u Grčkoj – na postrojenju u Elefsini, 1960. godine.

Kao pionir u oblasti društvene odgovornosti u Grčkoj, kompanija je 1983. godine objavila Godišnji društveni izveštaj, pod nazivom „Društvena ravnoteža“.

Niz nagrada i priznanja svedoči o učinku Titanove industrije u oblastima bezbednosti i zdravlja na radu, brige o ljudskim pravima i potrebama, životnom okruženju. I danas, kada posluje u zemljama na nekoliko kontinenata (Grčka, SAD, Kanada, Velika Britanija, Francuska, Italija, Bugarska, Makedonija, Albanija, Turska, Egipat, Srbija, teritorija Kosova), kompanija ostaje dosledna u svojoj primeni koncepta društveno odgovornog poslovanja, kao sastavnom delu biznisa.

Titan Cementara Kosjerić

U 2011. godini, Titan Cementara Kosjerić d.o.o. obeležila je 35 godina poslovanja. Tokom dugog trajanja, bez obzira na teške periode kroz koje je prolazila srpska privreda, Cementara se konstantno razvijala i napredovala. Izgradnji prepoznatljivog brenda doprinelo je zajedništvo dobre strategije poslovanja i motivacije zaposlenih, a rezultati su očigledni u vrhunskom kvalitetu proizvoda, profesionalnom odnosu prema kupcima, poštovanju okruženja i uvažavanju potreba zajednice u kojoj se posluje. Zahvaljujući stalnom ulaganju u svoje ljudske resurse i tehnološke performanse, sadašnji kapacitet proizvodnje iznosi oko 750.000 tona cementa godišnje. Značajna povezanost sa lokalnom zajednicom određena je prisustvom korisnih inicijativa Cementare koje zastupaju interes građana i pospešuju kvalitet života.

Istorijska industrija cementa u Kosjeriću otpočinje sedamdesetih godina prošlog veka. Na osnovu procena, SO Kosjerić i projektant fabrike, Institut „Kirilo Savić“, odredili su mesto za buduće

postrojenje. Gradilište je otvoreno u septembru 1971, a finalni proizvod pojavio se 1976. godine; već tokom osamdesetih godina, sa proizvodnih linija korisnicima je odlazilo više od 400.000 tona cementa godišnje.

U aprilu 2002. godine, Cementara postaje deo Titan Grupe, grčkog i međunarodnog proizvođača cementa, i od tada fabrika ulazi u novi period intenzivnog razvoja i produktivnosti. Privatizacija je pokrenula nova ulaganja. Do danas, investirano je skoro 55.000.000 evra u unapređenje radnih uslova, povećanje kapaciteta i optimizaciju poslovnog procesa, kao i u područje zaštite životne sredine.

Naročit kvalitet poslovanja Cementara u Kosjeriću ostvaruje kroz afirmaciju principa održivog razvoja. Sprovođenjem ovog koncepta, koji je zasnovan na trajnim vrednostima Titan Grupe, povezuju se međunarodni sistemi kvaliteta sa lokalnim tržištem i domaćim resursima, što doprinosi dobrobiti zajednice. To je polazište za proces neprekidnog ulaganja i posvećenosti tehnološkom i humanom napretku.

Ključni finansijski pokazatelji	2010	2011
Ukupna imovina (000 €)	49.585	49.228
Direktno generisana vrednost (000 €)*	45.792	42.185
Distribuirana ekonomska vrednost (000 €)	26.726	26.831
Operativni troškovi (000 €)**	18.467	18.997
Zarade i benefiti zaposlenih (000 €)	5.861	5.844
Kamate na primljene kredite (000 €)	7	37
Porezi koji su teretili troškove (000 €)	2.329	1.873
Pro bono izdaci za lokalnu zajednicu (000 €)	62	79
Pomoć lokalnoj zajednici za investicione projekte (000 €)	467	476
Uvećanje ekonomske vrednosti kompanije (000 €)	19.066	15.354
Profit pre kamate, poreza i amortizacije (000 €)	20.806	16.527

* Direktno generisanu vrednost čine prihodi od prodaje, prihodi od zakupa, finansijski prihodi i prihodi od kamata i neto dobici i gubici po osnovu prodaje NPO

** Operativni troškovi obuhvataju nabavnu vrednost prodate robe, troškove materijala i ostale poslovne rashode umanjene za različite vrste poreza

Korporativne vrednosti

Titan Cementara Kosjerić deo je kompanije koja se razvija kao multiregionalni, vertikalno integrisani proizvođač cementa, kombinujući vrhunsku operativnost i duh inicijative sa poštovanjem ljudi, društva i životne sredine.

Ove vrednosti utkane su u sve naše poslovne odluke i aktivnosti. One određuju naš odnos prema radu, kolegama, saradnicima i okruženju.

INTEGRITET

- Etičnost u poslovnim praksama
- Transparentnost
- Jasna i otvorena komunikacija

ZNANJE (KNOW-HOW)

- Uvećanje fonda znanja
- Znanje i stručnost u svakoj funkciji
- Izvrsnost u ključnim kompetencijama

POŠTOVANJE KUPCA

- Korak ispred potreba kupca
- Inovativna rešenja
- Vrhunski kvalitet proizvoda i usluga

OSTVARIVANJE REZULTATA

- Jasni ciljevi
- Visoki standardi
- Uvećanje vrednosti Kompanije

STALNO SAMOUSAVRŠAVANJE

- Organizacija koja uči
- Spremnost na promene
- Odgovori na izazove

DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE

- Bezbednost pre svega
- Održivi razvoj
- Saradnja sa zajednicom

Titan Cementara Kosjerić kroz istoriju

- 2011.** Dobijena je integrisana IPPC dozvola, u skladu sa Zakonom o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine – prva u Srbiji.
Dobijena je CE oznaka za dva tipa portland kompozitnog cementa
- 2010.** Počelo sa radom postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda
Sertifikacija u skladu sa standardima OHSAS 18001 – Bezbednost i zdravlje na radu i ISO 14001 – Zaštita životne sredine
- 2007.** Postavljen novi vrećasti filter na mlinu cementa
- 2006.** Sertifikacija u skladu sa standardom ISO 9001
- 2005.** Instalirana oprema za kontinuirano merenje emisija na najvažnijim emiterima (peć, mlin cementa, mlin za čvrsta goriva)
- 2004.** Investicije u novu komoru elektrofiltera peći i silos za skladištenje klinkera – još jedan doprinos zaštiti životne sredine
Počelo sa radom postrojenje za pakovanje i paletizaciju cementa – prva fabrika cementa u Srbiji koja je celokupnu proizvodnju pakovanog cementa isporučivala na paletama i pod folijom
- 2002.** Cementara Kosjerić postaje deo Titan Grupe
Izvršena prva rekonstrukcija predgrejača peći, uz povećanje kapaciteta proizvodnje
- 1989.** Formirana je jedinica za prevoz cementa, čime je odgovoren na potrebe kupaca
- 1987.** Nabavljena savremena rudarska mehanizacija koja je unapredila rad na rudniku
- 1976.** Sa proizvodne linije izšao prvi džak cementa i fabrika zvanično puštena u rad

Posvećenost održivom razvoju

ODRŽIVI RAZVOJ

Izači u susret sadašnjim generacijama, pri čemu se ne ugrožavaju potrebe budućih naraštaja – ispostavlja se kao jedna od glavnih odredbi programa poslovanja Titan Cementare Kosjerić.

Proizvod koji dajemo društvu doprinosi stvaranju vrednosti, kao što su bezbednost, trajnost, ekonomičnost, efikasnost resursa i povezivanje ljudi.

Naše poslovne aktivnosti predstavljaju proces koji obuhvata eksploataciju rude, zatim drobljenje, mlevenje, mešanje i pečenje sirovina, mlevenje cementa, pakovanje i distribuciju proizvoda. Svesni smo da ovi procesi mogu imati uticaja na okruženje i lokalnu zajednicu, pa se trudimo da ih smanjimo ili u potpunosti eliminišemo, kako bismo sačuvali prirodna bogatstva planete za buduće generacije. Istovremeno, saradnja, dijalog i poverenje koje gradimo sa ključnim zainteresovanim stranama, imaju glavnu ulogu u realizaciji ciljeva održivog razvoja.

"Koncepcija održivog razvoja znači: odgovarati na potrebe sadašnjih generacija, a da se ne ugroze mogućnosti budućih generacija da ostvare svoje potrebe. Drugim rečima, to je obezbeđenje boljeg kvaliteta života za sve, sada i u budućnosti. Ovo je vizija napretka koja uključuje kratkoročne i dugoročne ciljeve, lokalne i globalne aktivnosti, i koja posmatra društvena, ekonomski i pitanja životne sredine kao neodvojive aspekte napredovanja čovečanstva."

"Održivi razvoj se ne može ostvariti samo deklaracijama: čitavo društvo, odnosno svaki pojedinac mora podržati kreiranje tog osnovnog principa koji upravlja donošenjem naših svakodnevnih odluka. Ovo zahteva suštinsku promenu u načinu razmišljanja, u ekonomskim i društvenim strukturama, kao i u obrascima proizvodnje i potrošnje."

Evropska komisija

2011. GODINA U BROJKAMA

641.482 t sirovina eksploatisano je u dva aktivna rudnika	Ukupne godišnje emisije: 1,8 t praškaste materije	312 zaposlenih pohađalo je razvojne programe
554.669 m ² jeste ukupna površina aktivnih rudnika, od čega je	428 t NO _x	Kroz direktnе poreze, državi i lokalnim vlastima, više od 8.200.000 evra
418.047 m ² obuhvaćeno eksploatacijom	0,3 t SO _x	Dobavljačima, za proizvode i usluge, više od 22.000.000 evra od čega domaćim dobavljačima 71%
517.456 t iznosi ukupna proizvodnja cementa		Više od 615.000 evra uloženo u razvojne programe u lokalnoj zajednici, od čega 41% kroz donacije u novcu, a 59% kroz donacije u materijalu Zaposlenima, kroz plate i beneficije, više od 5.800.000 evra

Osnovni uticaji rudnika:

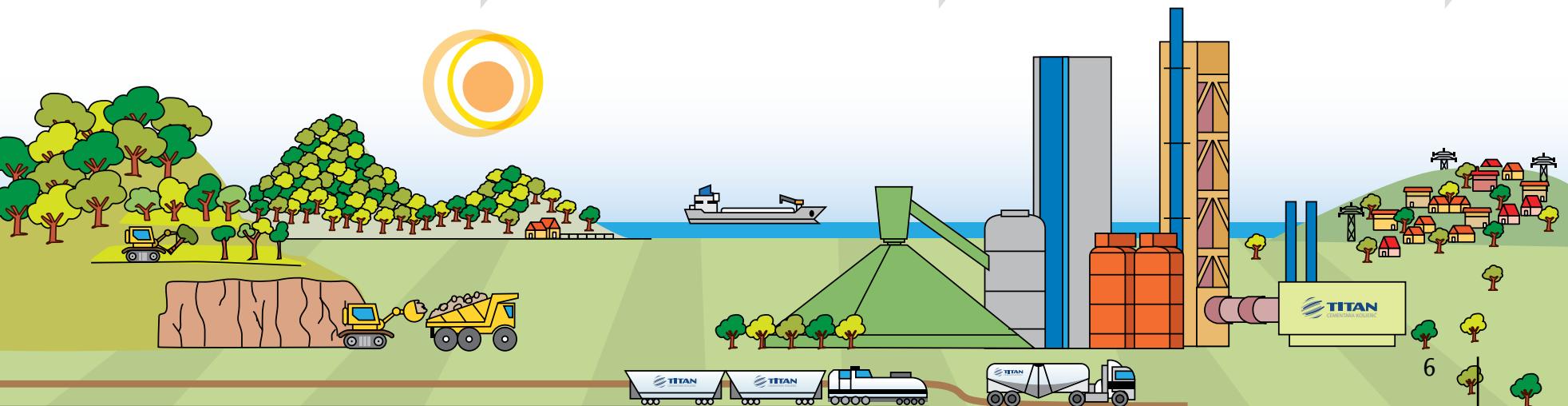
- Buka i prašina
- Vibracije
- Promena reljefa
- Potencijalni uticaj na biodiverzitet
- Utrošak energije

Osnovni uticaji proizvodnje cementa:

- Emisija CO₂
- Utrošak energije
- Ostale emisije (prašina, NO_x, SO_x)
- Buka
- Potrošnja vode
- Bezbednosni rizici

Indirektni uticaji:

- Emisija CO₂
- Ostale emisije
- Korišćenje sirovina

DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE

Etično i društveno odgovorno ponašanje u sferi ostvarenja poslovnih ciljeva, obavezuje sve učesnike tog procesa da postupaju savesno, transparentno i kooperativno. Usvojivši ovaj obrazac komunikacije u svakodnevnoj praksi, zaposleni u Titan Cementari Kosjerić su osnovali **Odbor za društveno odgovorno poslovanje**, koji se tokom 2011. godine sastao četiri puta. Odbor, u čijem radu učestvuje najviši menadžment kompanije, uključujući i rukovodioce različitih oblasti poslovanja, nadležan je za dosledno sprovođenje inicijativa koje doprinose unapređenju u oblastima bezbednosti i zdravlja na radu, zaštite životne sredine, lokalnog razvoja i korporativnog upravljanja. Pritom se sve aktivnosti odvijaju shodno moralnoj viziji koja glasi: *treba nastojati da činimo što više dobrog i što manje lošeg*. Tako naš proizvod doprinosi stvaranju društvenih vrednosti koje kvalitet života podižu na viši nivo, uz istovremenu posvećenost smanjenju štetnog uticaja na okruženje.

Naš napor u oblasti društveno odgovornog poslovanja jeste proaktivan i kontinuiran proces učenja i poboljšanja, koji omogućava da se prilagodimo dinamičnim društvenim i poslovnim trendovima. Za ovaj nastup, suštinski značaj imaju umeće slušanja, predanost poslu, dobra komunikacija i uzajamno poverenje između ključnih zainteresovanih strana. U tom smislu, Titan Cementara Kosjerić ima svog predstavnika u okviru **Mreže delegata za društveno odgovorno poslovanje** Titan Grupe. Redovni kontakti u okviru Grupe omogućuju razmenu ideja i dobrih praksi u ovoj oblasti, kao i zajednički razvoj kako kompanije, tako i lokalnih zajednica u kojima Titan Grupa ima postrojenja.

U kreiranju prepoznatljive visoke poslovne kulture kompanije, učestvuju svi zaposleni. Pozitivnu sliku o sebi prezentuju u mnogim oblastima društvenog delovanja, a verifikaciju rezultata obavljaju nezavisni eksperti koji procenjuju sisteme upravljanja i prakse u domenima procesa proizvodnje, zaštite životne sredine, finansijskog izveštavanja.

Poštovanje kupca

*Iza našeg proverenog poslovnog ugleda
stoji značajan i sistematičan trud. Tako je, nakon
zaokruživanja dugoročnog procesa sprovođenja bitnih
sistema kvaliteta, u junu 2011. godine, dobijena dozvola
za korišćenje karakterističnog **CE znaka** za dve vrste našeg
cementa. Statusni tržišni CE znak omogućava slobodno
kretanje proizvoda među zemljama članicama Evropske
unije. Obeležje CE (skraćenica: Conformité Européenne, fr.)
ukazuje da je proizvod usaglašen sa primenjivim evropskim
zakonodavstvom, vezanim za zdravlje, bezbednost,
ekologiju i zaštitu potrošača; kao takav, proizvod
može biti prisutan na tržištu zemalja Evropske
unije i zemalja članica EFTA (Island,
Lichtenštajn, Švajcarska,
Norveška).*

SARADNJA SA STEJKHOLDERIMA

U Titan Cementari Kosjerić usvojen je pristup uključivanja zainteresovanih strana u razmatranje tema od zajedničkog interesa. Ovakav pristup je kroz odgovarajuća tela, procedure i odgovornosti institucionalizovan, kako bi omogućio bolje prepoznavanje stvarnih potreba stejkholdera, efikasniju realizaciju programa, kontinuirano praćenje rezultata, učenje i zajedničko napredovanje.

U širem kontekstu održivog razvoja, razumemo da je industriji kao što je naša potreban kvalitetan odnos sa drugim društvenim strukturama. Zato se prema zajednici postavljamo otvoreno, i na planu svih relevantnih vrednosti iskazujemo spremnost na dijalog koji izgrađuje pouzdane odnosa sa našim okruženjem i stvara dobra od zajedničkog interesa.

Prepoznujući značaj i snagu zajedničke akcije kroz partnerstva na lokalnom nivou, u okviru industrije, i sa nacionalnim i međunarodnim institucijama i organizacijama, nastojimo da uvek dajemo svoj doprinos u odgovoru na savremene izazove.

Edukacija o društveno odgovornom poslovanju

U martu 2011. godine, organizovali smo dvodnevnu radionicu o društveno odgovornom poslovanju i saradnji sa zainteresovanim stranama za zaposlene, uključujući i menadžment kompanije. Obnovili smo znanje o osnovnim konceptima odgovornosti prema okruženju, međunarodnim standardima i smernicama o izveštavanju, kao i identifikovanju ključnih oblasti akcije. Ova radionica je umnogome doprinela jačanju otvorene i intenzivne komunikacije sa svim društvenim akterima.

Prezentacija rezultata društveno odgovornog poslovanja

U februaru 2011. godine, na jednom mestu okupili smo pojedince, i predstavnike grupa i organizacija iz Kosjerića kako bismo im predstavili našu filozofiju društveno odgovornog poslovanja i održivog razvoja, kao i konkretnе rezultate za 2010. godinu. Direktor Titan Cementare Kosjerić istakao je dostignuća u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu, zaštite životne sredine i saradnje sa lokalnom zajednicom. Ova prezentacija, koja predstavlja važan korak u procesu osnaživanja komunikacije sa lokalnom zajednicom, pružila je osnovne informacije o našoj dugoročnoj posvećenosti društveno odgovornom poslovanju. Događaj je odlično ocenjen od strane prisutnih aktera, koji su izrazili veliko interesovanje za učešće na sličnim skupovima i ubuduće.

Otvorena komunikacija – okrugli sto u Opštinskom veću

U organizaciji Opštinskog veća, u Kosjeriću je 1. juna 2011. godine održan okrugli sto u cilju predstavljanja savremenih praksi upravljanja otpadom. Naglasak je stavljen na korišćenje pojedinih tokova otpada kao alternativnih goriva i sirovina u procesu proizvodnje cementa. Pošto je u pitanju tema od zajedničkog interesa, na ovom skupu su, osim predstavnika naše kompanije, učestvovali i domaći i strani eksperti sa znatnim iskustvom u ovoj oblasti, profesori Hemijskog fakulteta u Beogradu, i predstavnici kompanije PEER (Pure Earth Energy Resources).

Oni su se složili u stanovištu da je korišćenje alternativnih goriva u procesu proizvodnje cementa jedna od dokazanih svetskih praksi održivog razvoja, koja ne dovodi do povećanja emisija, niti do promena uticaja na životnu sredinu.

Partnerstvo za budućnost

U decembru prošle godine, predstavnici Cementne industrije Srbije (CIS) potpisali su Izjavu o održivom razvoju i na taj način podržali međunarodnu Inicijativu cementne industrije za održivi razvoj (Cement Sustainability Initiative). Na ovaj način, tri cementare u Srbiji obavezale su se da će nastaviti da poštuju standarde društveno odgovornog poslovanja i održivog razvoja koje propisuju nacionalna regulativa i međunarodni standardi.

U skladu sa principima održivosti, napori članica CIS-a usmereni su na smanjenje upotrebe neobnovljivih, prirodnih resursa, i samim tim na korišćenje alternativnih goriva, čija upotreba u fabrikama cementa donosi višestruku korist, kako cementarama, tako i lokalnim zajednicama. Pored uštede prirodnih resursa, upotreba alternativnih goriva smanjuje ulaganja u postrojenja za insineraciju, rešava probleme nedostatka prostora za deponovanje otpada, ali nudi i mogućnost otvaranja novih radnih mesta.

Savetodavni odbor TCK

U želji da javnosti transparentno predstavi projekat uvođenja goriva proizvedenog od komunalnog i neopasnog industrijskog otpada u proces proizvodnje cementa, Titan Cementara Kosjerić je pokrenula inicijativu za formiranje Savetodavnog odbora, čiji su članovi predstavnici lokalne samouprave, zdravstva, medija, nevladinog sektora i Cementare. Na sastancima Odbora se, konstruktivnim dijalogom i kroz razmenu mišljenja i relevantnih informacija, razmatraju zajednički definisani predlozi i pronađene mogućnosti za usaglašavanje interesa svih zainteresovanih strana.

Iako je Savetodavni odbor na samom početku svog rada, namera kompanije je da ovo telo i u budućnosti bude platforma za razvoj kvalitetnih odnosa u zajednici, i mesto za identifikovanje potreba i prioriteta u našem neposrednom okruženju.

Otvorenost prema društvu

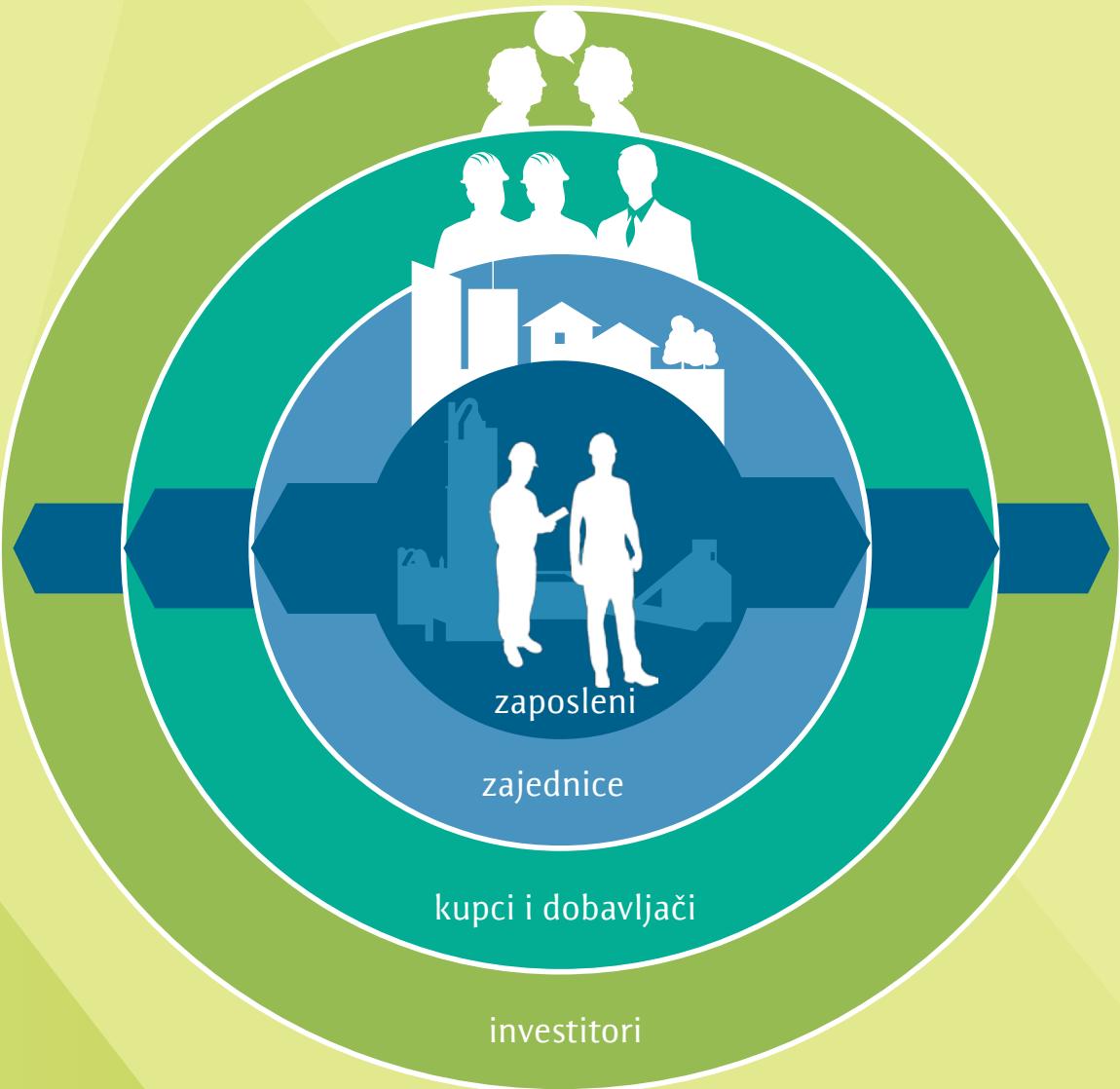
Poslovna tradicija Titan Grupe, stara više od jednog veka, ojačala je uverenje kompanije da su privreda i društvo potrebni jedno drugom. Zato dobijanje i održavanje društvene dozvole za rad u lokalnoj zajednici zahteva pažnju i zalaganje. Nastojanje da odgovorimo na izazove društveno odgovornog poslovanja, podstiče nas i upućuje na dijalog koji kontinuirano vodimo sa zaposlenima, lokalnom zajednicom, kupcima, dobavljačima i drugim zainteresovanim stranama. Principi međusobnog uvažavanja i poverenja, jasnog i javnog delovanja, ohrabruju saradnju koja je neophodna u zajedničkom napredovanju.

Ogledalo profesionalnosti i izgrađenog poslovnog stila predstavljaju „TCK Novosti“, interne novine Titan Cementare Kosjerić, koje izdajemo od 2006. godine i distribuiramo na skoro 1.000 adresa. Ovo periodično glasilo donosi dragocene informacije o poslovanju Grupe i fabrike, afirmiše vrednosne principe kompanije, beleži značajne događaje iz lokalne zajednice, obaveštava o svim važnim temama koje se tiču zaposlenih.

Poštujući načelo transparentnosti, „TCK Novosti“ doprinose dobroj komunikaciji sa svim zainteresovanim stranama u procesu poslovne saradnje.

Zainteresovane strane (akteri ili stejkholderi) su pojedinci ili grupe na koje – neposredno ili posredno – utiču, odnosno mogu uticati aktivnosti, proizvodi ili usluge organizacije; to jest oni pojedinci ili grupe koje mogu uticati na sposobnosti organizacije da uspešno sprovodi svoju strategiju i ostvari svoje ciljeve.

*Inicijativa globalnog izveštavanja
(www.globalreporting.org)*

BEZBEDNOST PRE SVEGA

Kolektiv Titan Cementare Kosjerić predano stvara radno okruženje bez povreda na radu, jer su zdravlje i bezbednost na radnom mestu prioriteti poslovanja, zajedno sa odavno usvojenim stavovima da se svi incidenti i povrede mogu sprečiti, i da je poštovanje bezbednosnih pravila i adekvatno ponašanje – uslov zaposlenja.

Na ovom polju, jasno definisane odgovornosti i obaveze u svakoj funkciji, doprinose čvrstoj organizaciji i unapređenju, a uspešnost se verifikuje svake godine kroz eksternu reviziju, u skladu sa međunarodnim standardom bezbednosti i zdravlja na radu OHSAS 18001.

Koliko naši direktno i indirektno zaposleni odgovorno shvataju uzajamnost poslovanja i oblasti zdravlja i bezbednosti, svedoči činjenica da je sredinom 2011. godine dostignuta cifra od **559** dana bez povreda na radu, što predstavlja rekord od početka rada fabrike. Tom uspehu doprinosi spremnost zaposlenih da učestvuju u odgovarajućim obukama; samo u 2011. godini održano je oko 2100 sati treninga o bezbednom radu (6,32 sati po direktno zaposlenom), dok je frekvencija povreda, inače nešto lošija nego u prethodnoj godini, iznosila 3,72.

Parametar	Definicija	2009	2010	2011
Fatalne povrede	Broj povreda na radu sa fatalnim ishodom	0	0	0
LTI	Broj povreda na radu sa izgubljenim danima	5	1	2
LTIFR	Broj povreda na radu na milion radnih sati *	8,5	1,71	3,72
LTISR	Broj izgubljenih kalendarskih dana usled povreda na radu **	259	665	262

* LTIFR = broj povreda sa izgubljenim danima * 1.000.000 / radni sati zaposlenih u godini (ukupan broj ostvarenih radnih sati direktnih zaposlenih u godini)

** LTISR = ukupno kalendarskih dana bolovanja zbog povrede na radu u godini * 1.000.000 / radni sati zaposlenih u godini (ukupan broj ostvarenih radnih sati direktnih zaposlenih u godini)

Čvrsta struktura bezbednosnih nadležnosti

Sistematičan pristup u ovoj oblasti, ugrađen u organizaciju na nivou Grupe, u Titan Cementari Kosjerić se realizuje kroz dobar raspored nadležnosti. **Glavni odbor za bezbednost i zdravlje** na radu, kojim predsedava generalni direktor, koordinira aktivnosti bezbednosnih pododbora (za revizije, istrage incidenata, pravila i procedure, bezbednost opreme i konstrukcija, bezbednost izvođača i vodeće indikatore bezbednosti).

Ova čvrsta struktura, koja uključuje veliki broj zaposlenih i podelu odgovornosti, ulaže napor u kontinuirano unapređenje bezbednosti. Jedna od mera je detaljna revizija bezbednosti, tzv. „revizija 360°“, bazirana na OHSAS 18001 standardu, okvirima koje je definisala Titan Grupa, i odlukama Saveta za bezbednost i zdravlje na radu Grupe.

Takvu reviziju, koja omogućava poređenje sa ostalim Titanovim fabrikama, krajem juna 2011. godine sproveli su regionalni direktor i direktor Titan Grupe za bezbednost i zdravlje na radu. U ovoj prvoj detaljnoj reviziji, Titan Cementara Kosjerić dobila je ocenu „napredan“.

Bezbednosne revizije i uključivanje zaposlenih

Bezbednosne revizije, odnosno metodična ispitivanja i provere bezbednosti u radnom okruženju, identifikuju bezbedne i nebezbedne postupke i uslove, uočavaju oblasti koje je potrebno unaprediti, prate realizaciju i efektivnost planiranih aktivnosti.

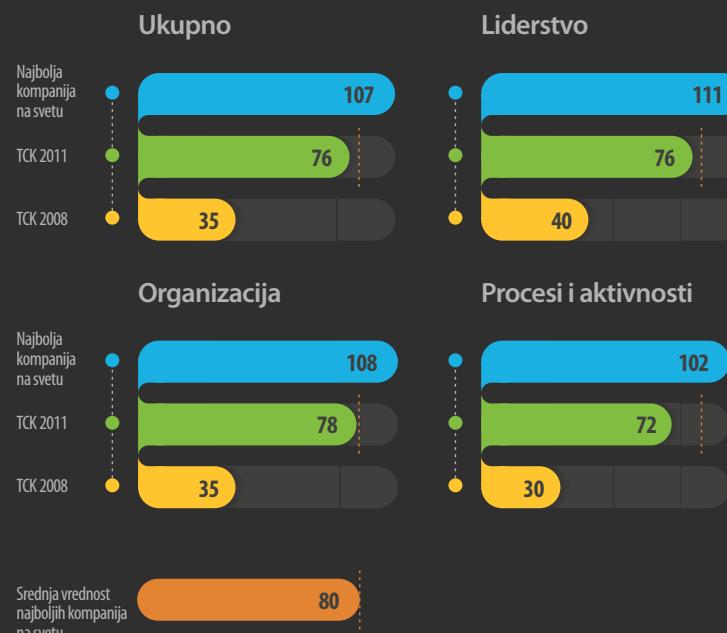
U sproveđenje revizija bezbednosti su uključeni svi zaposleni, kako bi se što uspešnije promovisalo bezbedno ponašanje i unapredila kultura bezbednosti.

U 2011. sprovedeno je 866 revizija usmerenih na uočavanje bezbednih i nebezbednih uslova i postupaka, proveru pravila i procedura, bezbednost prilikom izvođenja radova od strane izvođača.

Stalno praćenje postignuća među zaposlenima

Razvoj svesti o neophodnosti zajedničkog izgrađivanja bezbednog i zdravog radnog okruženja, glavni je pokazatelj učinka u ovoj oblasti među zaposlenima. Zato je aprilu 2011, tri godine nakon početka realizacije projekta unapređenja bezbednosti na radnom mestu, u kolektivu sprovedena ponovna anketa (prema istim kriterijumima kao i ulazna anketa iz 2008), značajna za određivanje parametara napredovanja. Paralelno, sprovedena je i detaljna revizija stanja sistema od strane nezavisnih eksternih konsultanata. Rezultati su pokazali izuzetan napredak, po svim kriterijumima koji su ocenjivani. U nekim oblastima, kao što su posvećenost bezbednosti, organizacija bezbednosti i istrage incidenata, pokazatelji su na nivou najuspešnijih kompanija u oblasti bezbednosti. Sve to govori o unutrašnjem jačanju motiva kod zaposlenih u kompaniji da se svaki član kolektiva oseća zdravo i bezbedno na poslu koji obavlja.

Rezultati praćenja bezbednosne kulture

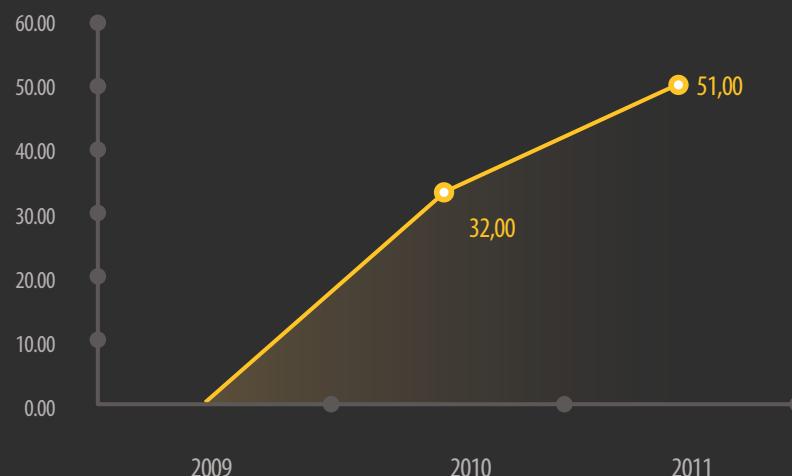

Incidenti koji nisu imali posledice – su incidenti koji su mogli dovesti do povrede ili narušavanja zdravlja ljudi, oštećenja imovine, negativnog uticaja na životnu sredinu ili narušavanja reputacije kompanije, ali nisu (incident se dogodio).

Istrage incidenata

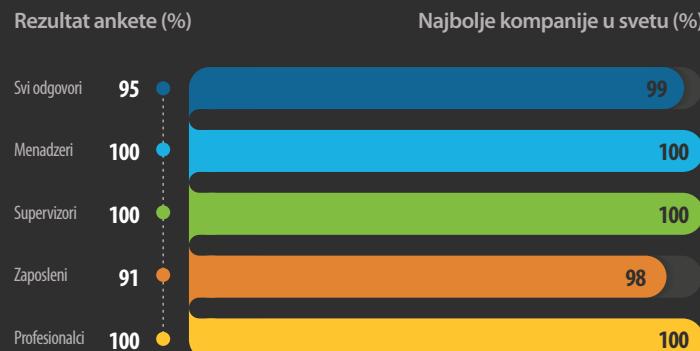
U odnosu na prethodnu, u 2011. godini u istrage incidenata se uključio veći broj zaposlenih. Oni su pohađali dodatne obuke o metodama i sistematičnom pristupu za utvrđivanje glavnih uzroka koji dovode do incidenata, kao i za otkrivanje i otklanjanje nedostataka u sistemu bezbednosti.

Procenat istraženih incidenata

Primetan je pozitivan trend u broju detaljno istraženih prijavljenih izbegnutih incidenata. U 2011. godini prijavljeno je 65 izbegnutih incidenata, od čega je 33 (51%) kompletno istraženo, u skladu sa procedurom za istragu incidenata. Kao rezultat istraga izbegnutih incidenata, sprovedeno je 55 preventivnih i korektivnih mera.

Procenat zaposlenih koji su izjavili da se većina incidenata istražuje

Bezbednost u vožnji

S obzirom da se veliki broj incidenata sa fatalnim posledicama i teškim telesnim povredama događa u toku vožnje, što je prepoznato i od strane članica Inicijative za održivost u cementnoj industriji (Cement Sustainability Initiative), tokom 2011. godine su preduzimane mere koje dugoročno i održivo treba da unaprede ovu oblast.

Pored treninga iz defanzivne vožnje, kroz koji je prošlo oko četrdesetoro zaposlenih, ustanovljena su i Pravila bezbedne vožnje koja predstavljaju osnovu za nadogradnju sistema bezbednosti u vožnji. Sredinom 2011, na redovnoj godišnjoj konferenciji Titan Grupe, posvećenoj bezbednosti i zdravlju na radu, bezbednost u vožnji je uvršćena u osnovne stubove na kojima se bazira celokupni sistem bezbednosti i zdravlja na radu kompanije. Tim povodom, Titan Cementara Kosjerić je dobila zadatak da pripremi „Vodič za bezbednu vožnju“ koji će biti osnova za izradu procedura u ovoj oblasti svim Titanovim fabrikama u regionu. Vodič je završen krajem 2011, a u 2012. godini se очekuje njegova potpuna implementacija.

Osnovna pravila bezbedne vožnje

BUDI OPREZAN I ODMORAN

Nikad ne započinji vožnju ukoliko nisi odmoran i fizički spremam.

DROGE I ALKOHOL

Ne započinji vožnju ukoliko si pod uticajem alkohola, droga, lekova ili supstanci koje utiču na sposobnost da bezbedno voziš.

SIGURNOSNI POJAS

Pre započinjanja vožnje obavezno veži sigurnosni pojaz i uveri se da su i svi saputnici učinili isto.

SAPUTNICI

Ne prihvataj saputnike u toku službenog zadatka, osim ukoliko za to nisi dobio odobrenje.

OBEZBEDIVANJE TERETA

Pre pokretanja vozila proveri da li je teret adekvatno osiguran od pada. Uveri se da ukupna težina vozila sa teretom, kao i težina tereta ne prelaze ograničenja koja propisuje proizvođač vozila i zakonska regulativa.

POŠTOVANJE ZNAKOVA NA PUTU

Poštuj zakonske propise i regulative kao i specifične propise za vozilo (ograđenja brzine, znake za zastavljanje i sl.) na saobraćajnicama.

MOBILNI TELEFONI I DRUGI UREĐAJI ZA DVOSMERNU KOMUNIKACIJU

U toku vožnje zabranjeno je korišćenje mobilnih telefona i drugih uređaja za dvosmernu komunikaciju, ukoliko se ne koristi oprema koja omogućava telefoniranje bez angažovanja ruku.

LAKO PRIMETNI VOZAČI I VOZILA NA PUTU

Na javnim saobraćajnicama, putevima u izgradnji, rudnicima i saobraćajnicama unutar fabrike koristi veoma vidljivu odeću, kada obavljaš radne aktivnosti izvan vozila, ili pripremaš vozilo za pokret. Obavezno koristi propisanu svetlosnu signalizaciju.

Istraga incidenata – Utvrđivanje glavnog uzroka – Metoda „5 Zašto“

Jednostavan, a veoma efikasan način utvrđivanja glavnog uzroka koji je doveo do incidenta, polazi od samog događaja/incidenta i jednostavnim vraćanjem koraka unazad, uz postavljanje pitanja „zašto“, za svaki od njih, dolazi do glavnog uzroka incidenta.

Iskustva su pokazala da je, u tom cilju, najčešće dovoljno postaviti pet pitanja „zašto“, pa je metoda po tome i dobila ime.

Bezbednost izvođača

Modele dobre prakse iz oblasti bezbednosti i zdravlja nastojimo da prenesemo i na svoje saradnike, sa ciljem da se podigne opšti nivo svesti o bitnosti ove oblasti. Zato izvođači poslova, koji obavljaju aktivnosti u kompaniji, podležu istom kodeksu bezbednog ponašanja kao i direktno zaposleni. U ovoj delatnosti, nadležan je **pododbor za bezbednost izvođača** koji je u 2010. godini ustanovio specifična pravila za rad i podršku izvođačima.

Koncept podrazumeva pretkvalifikaciju dobavljača; detaljnu pripremu tendera sa fokusom na potencijalne rizike u svakoj fazi obavljanja posla; pripremni sastanak sa izabranim dobavljačem na kome se još jedom usaglašavaju zahtevi i očekivanja vezani za bezbednost; treninge zaposlenih kod izvođača; stalni nadzor i redovne sastanke Nadzora iz Titan Cementare Kosjerić sa licem za bezbednost i zaposlenima kod izvođača; zajedničku ocenu bezbednosti izvođača nakon završenog posla.

Radno okruženje i aktivnosti izvođača takođe podležu redovnim revizijama bezbednosti. Zaposleni izvođača su obavezni da prijave i učestvuju u istrazi svih incidenata koji su vezani za prostor i delokrug njihovog rada, a odvijaju se u radnom okruženju Titan Cementare Kosjerić

ZAPOSLENI

Principi poslovne i ljudske etike čvrsto su povezani u Titan Cementari Kosjerić. Biti zaposlen u našoj kompaniji, ne znači samo pridružiti se vodećem proizvođaču građevinskih materijala, već i kompaniji koja je iskreno posvećena razvoju svojih ljudi.

Mi dugoročno negujemo odnose uzajamnog poštovanja i poverenja, jer znamo da se naši izvrsni rezultati temelje na punoj afirmaciji stručnih, moralnih i individualnih kvaliteta zaposlenih. Shodno tim vrednostima, sistematično ulazimo u potencijal naših ljudi jer tako osnažujemo spremnost za zahtevne poslovne izazove.

Razvijena svest o potrebi neposrednog uključivanja u tekuća pitanja firme, ogleda se kroz delovanje Samostalnog sindikata Titan Cementare Kosjerić, u koji je udruženo 79,38% članova kolektiva. Predstavnici Sindikata, u redovnim kontaktima sa menadžmentom, posreduju u razmatranju tema od zajedničkog interesa. Na redovnim sastancima **Odbora za bezbednost i zdravlje na radu**, predstavnici zaposlenih zajedno sa predstavnicima menadžmenta diskutuju o ključnim temama iz ove oblasti.

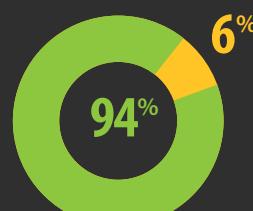
Zaposlenje

Politika zapošljavanja, usklađena sa korporativnim vrednostima kompanije, u središte stavlja uvažavanje i unapređenje profesionalnih kvalifikacija. Direktno zaposleni imaju garancije zasnovane na zakonskim normativima i uslove za stalni razvoj svojih kompetencija. Prosečan iznos zarade zaposlenih u Titan Cementari Kosjerić u 2011. godini bio 2,27 puta viši u odnosu na prosečnu zaradu u Republici Srbiji.

U Titan Cementari Kosjerić svi zaposleni rade puno radno vreme.

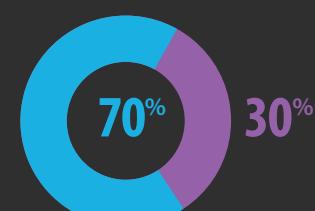
DIREKTNO ZAPOSLENI u Titan Cementari Kosjerić na dan 31.12.	2010		2011	
Broj zaposlenih sa punim radnim vremenom	315		302	
Broj zaposlenih na određeno vreme	5		5	
Ukupan broj zaposlenih	320		307	
Broj zaposlenih po polu	broj	%	broj	%
žene	52	16,25	46	14,98
muškarci	268	83,75	261	85,02
Broj zaposlenih koji su dobili povratnu informaciju o učinku i razvoju	broj	%	broj	%
žene	11	11.56	13	12.70
muškarci	26		26	

Struktura prema kategoriji

menažment 6%
zaposleni 94%

Žene u menadžmentu

muškarci 70%
žene 30%

Titan Cementara Kosjerić jedna je od retkih privatizovanih kompanija u Srbiji koja je sigurnost radnih mesta zaposlenima garantovala dodatnih pet godina po isteku roka iz kupoprodajnog ugovora. Ova garancija ističe u aprilu 2012. godine, a tokom 2011. godine, broj zaposlenih je smanjen kroz program dobrovoljnog prijavljivanja. Sredstva koja je kompanija izdvojila za otpremnine, u navedenom periodu, iznosila su skoro **220.000** evra.

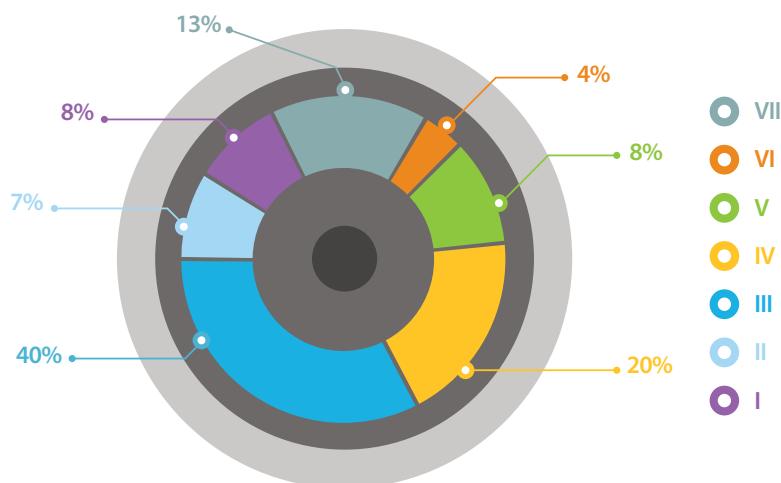
FLUKTUACIJA ZAPOSLENIH	Pol	2011
Novozaposleni	Žene	2
	Muškarci	5
Zaposleni koji su napustili organizaciju	Žene	8
	Muškarci	12
Stopa fluktuacije, isključujući penzionisanje (broj zaposlenih koji su napustili organizaciju / prosečan broj zaposlenih za period)		6,45

U skladu sa svojim poslovnim kodeksom, Titan Cementara Kosjerić poštuje partnerstvo sa svim indirektno zaposlenim licima koja pružaju različite usluge, kao ugovarači i dobavljači.

INDIREKTNO ZAPOSLENI - ugovarači	2010	2011
Ukupan broj indirektno zaposlenih	207*	162*
Procenjeni broj indirektno zaposlenih, bez logistike i transporta	41*	23*
Procenjeni broj indirektno zaposlenih - logistika i transport	166*	138*
Ukupan broj radnih sati indirektno zaposlenih	391.190	304.921

* Broj ugovarača procenjen na osnovu radnih sati (kao FTE - full time equivalent)

Kvalifikaciona struktura zaposlenih u Titan Cementari Kosjerić

Starosna struktura zaposlenih u Titan Cementari Kosjerić

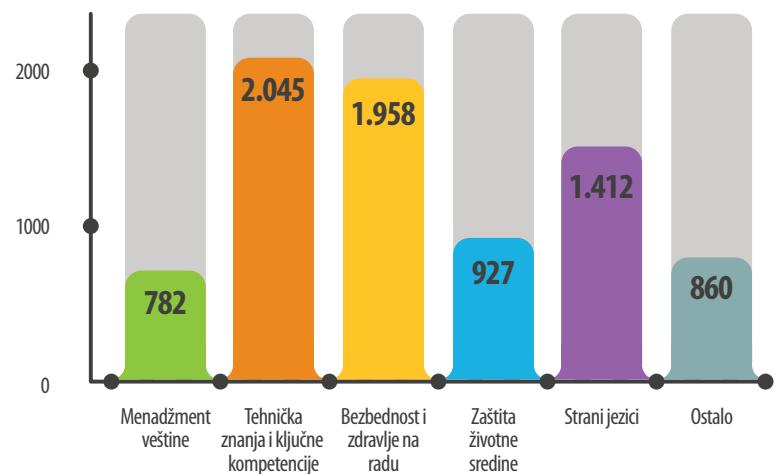
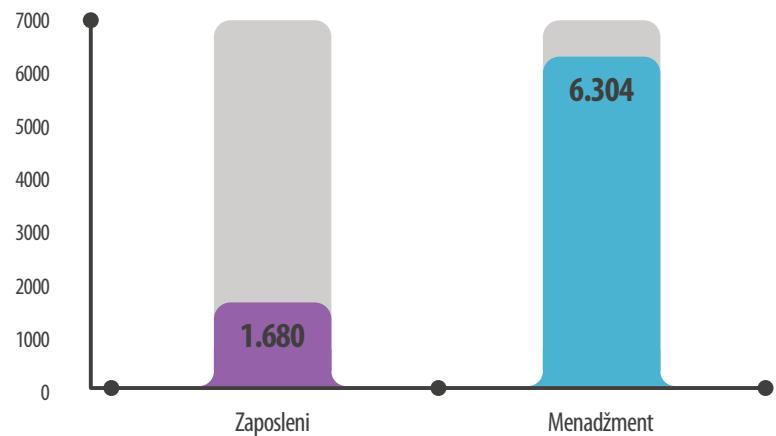
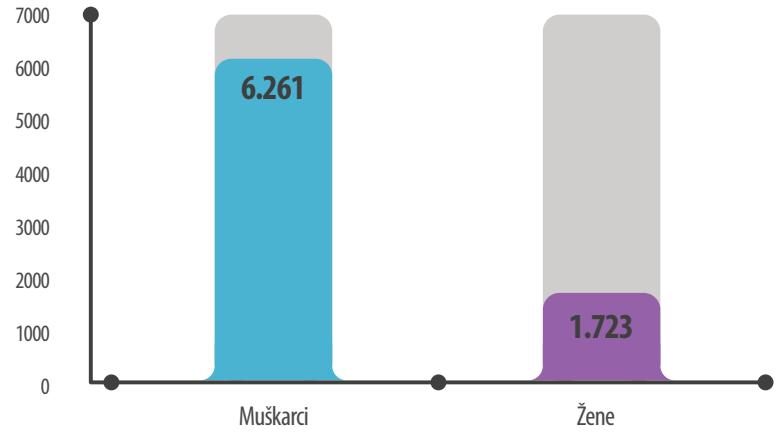
Godine	<25	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+
Broj zaposlenih	0	10	32	39	45	52	43	70	16
%	0,00	3,26	10,42	12,70	14,66	16,94	14,01	22,80	5,21

RAZVOJ LJUDI

Načelo neprekidnog stručnog i ličnog usavršavanja, na kome se zasniva trajna koncepcija napredovanja kompanije, pokreće u TCK niz korisnih edukacija za zaposlene. U 2011. godini kroz različite obuke i razvojne programe prošlo je 312 kolega. Realizovano je ukupno 7.984 sati treninga, odnosno 25,75 sati po zaposlenom. U okviru naših nastojanja da dobre prakse prenesemo i saradnicima, tokom prethodne godine realizovali smo i više od **150** sati treninga za ugovarače.

Stalno učenje i ulaganje u znanje, kao i značaj razmene dobrih praksi među kolegama, u Titan Cementari Kosjerić je usvojeno kao putokaz lične i poslovne odgovornosti. Da bi transfer znanja u svakoj funkciji bio što uspešniji, u fabrici je osnovan **Trening tim**. Sastavljen od kolega iz različitih organizacionih celina, ovaj tim koordinira raznovrsne edukativne programe i time prepoznaje i usavršava postojeće potencijale, osnažujući pojedinca i organizaciju koja uči na osnovama svojih primarnih vrednosti.

Sati treninga

SVESTRANA KOMUNIKACIJA SA ZAPOSLENIMA

Dobrobit zaposlenih i njihovih porodica čini prioritet u kreiranju naše politike društvene odgovornosti. Uvažavamo raznovrsnost potreba i interesovanja svojih kolega i to nas inspiriše u osmišljavanju bogate palete programa koji stvaraju dobar socijalni milje i učvršćuju svest o zajedničkim vrednostima kolektiva. Ova produžena komunikacija, van okvira redovnog radnog vremena, doprinosi stvaranju kvalitetnih međuljudskih odnosa i dobre poslovne klime. To odgovara suštinskom korporativnom principu Titan Grupe – trajno opredeljenje je da naši ljudi grade i dodaju vrednosti kompaniji i društvu u celini.

Cementarijada

Zaposlenima omiljena Cementarijada, 22. po redu, održana je u Kladovu, od 26. do 29. maja 2011. godine. Oko 300 učesnika iz pet fabrika cementa iz regiona odazvalo se ovom tradicionalnom druženju, gde se kroz sportske susrete i zabavu gradi uspešna poslovna saradnja i komunikacija. Sportska nadmetanja i navijačka atmosfera doprinose jačanju timskog duha i dobrih međuljudskih odnosa u kompaniji.

Zdravstvena prevencija

Održavanje dobre radne kondicije i zdravlja svojih zaposlenih, TCK pospešuje finansiranjem preventivnih odmora. U 2011. godini za trideset jednog kolegu obezbeđen je boravak u banjskim lečilištima Srbije.

Shvatajući važnost zdravstvene edukacije, prihvatili smo inicijativu užičke podružnice Društva za borbu protiv raka, i za svoje koleginice organizovali predavanje o prevenciji karcinoma dojke i grlića materice. Korisne informacije proratilo je 40 žena, u dva termina, 28. novembra i 7. decembra 2011. godine.

Izleti za zaposlene TCK

U našoj kompaniji kultura putovanja zapaženo okuplja veliki broj poklonika. Članovi našeg kolektiva rado posvećuju svoje slobodno vreme obilasku kulturno-istorijskih znamenitosti i turističkih sadržaja. U 2011. godini, u junu mesecu, organizovana je poseta Drvengradu, iskonski očuvanom krajoliku Mokre Gore i egzotici Šarganske osmice. Usledio je izlet u etno selo Stanišić, nedaleko od Bijeljine. Početkom septembra, put nas je odveo u pitome ravničarske krajeve Novog Sada, Petrovaradina i Baćkog Petrovog Sela, gde je susret kultura ostavio traga u bogatom kulturnom nasleđu. Završetak izletničke sezone za kolektiv označilo je gostoprivrstvo aleksandrovačke „Župske berbe“ koja nas je uverila u darežljivost prirode i tradicije ovog podneblja.

Nova godina – neizmerna radost za najmlađe

U susret 2012. godini, Deda Mraz je, kao i uvek, obradovao svu decu zaposlenih u Titan Cementari Kosjerić, podelivši im bogate poklone. Organizovan je prijem i zabava za 140 mališana, uz praznični program koji su izveli osnovci iz Seće Reke. Novogodišnju čaroliju upotpunila je poučna pozorišna predstava koju, već ustaljeno, naša kompanija poklanja deci kolega i svojim najmlađim sugrađanima.

LOKALNA ZAJEDNICA

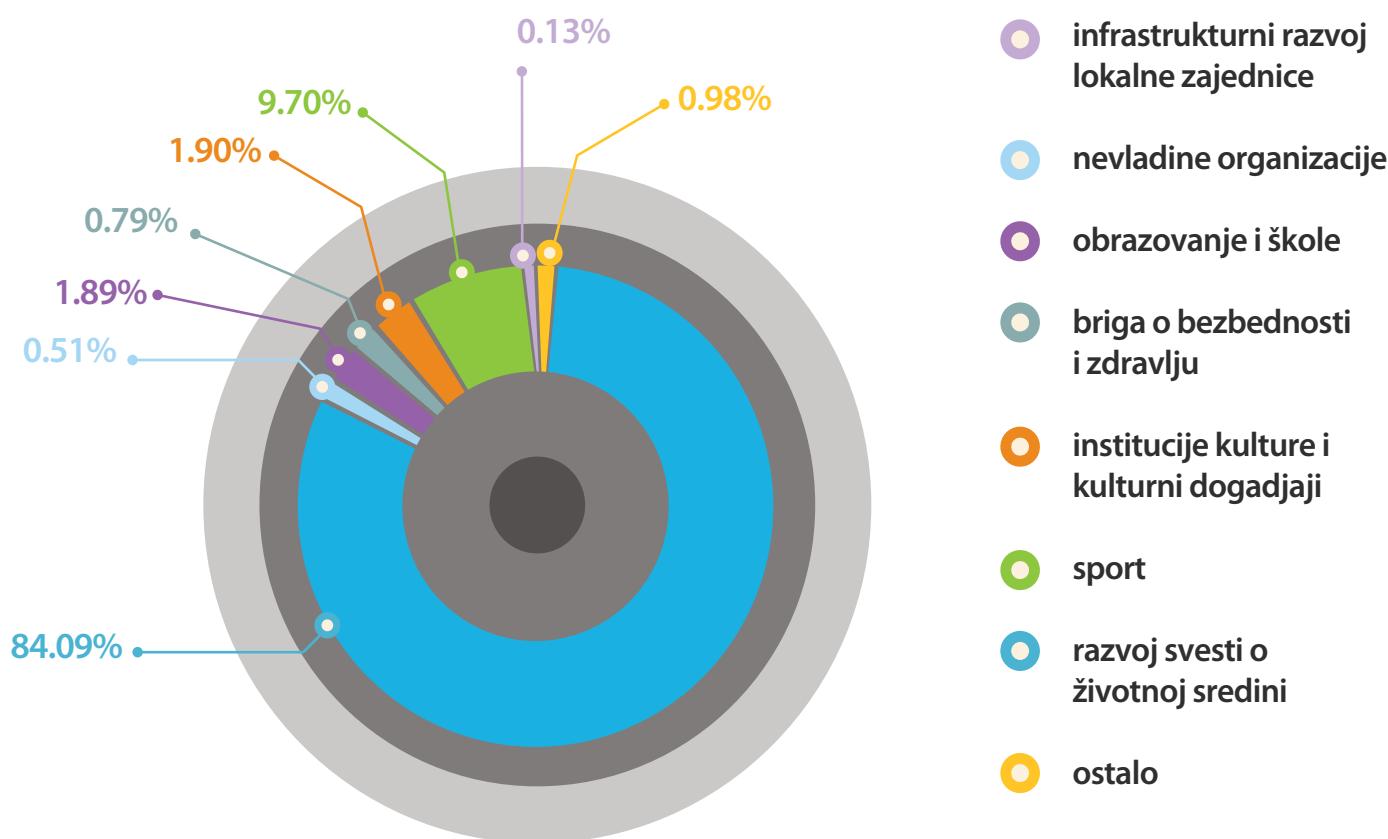
Dugogodišnju praksu kreiranja vrednosti za društvo, Titan Cementara Kosjerić manifestuje prioritetnim aktivnostima zaštite životne sredine i podrške svestranom razvoju lokalne zajednice. Brojnim investicijama i programima, fabrika obeležava svoje prisustvo kao lider u postavljanju ekoloških normi i standarda u društvenom ponašanju. Ekonomski rast kompanije, zasnovan na principima društvene odgovornosti i održivog razvoja, neodvojiv je od dobrobiti ljudi iz neposrednog okruženja. Zato su javnost informacija, dobra komunikacija i partnerski odnos sa lokalnim organizacijama najbolje sredstvo prepoznavanja zajedničkih potreba i interesa.

Koliko je kompanija posvećena podsticanju lokalnog razvoja, govori činjenica da se mnogi korisni socijalni, kulturni, obrazovni i kreativni programi odvijaju uz podršku Cementare. Briga o raznim segmentima života Kosjerića, ispoljava se kroz dugoročno

investiranje u infrastrukturu i pomoć mesnim zajednicama, doniranje humanitarnih udruženja i akcija, kao i brigu o bezbednosti građana. Tako je sredinom 2011. godine, ulaganjem od preko 100.000 evra u najsavremeniju opremu, rekonstruisan i obezbeđen pružni prelaz na industrijskom koloseku koji prolazi kroz grad.

Ulaganje u zdravlje, sport i kulturu, dokazujemo kao pokrovitelj sportskih klubova, folklornih društava, planinara i stvaralačkih inicijativa. Zahvaljujući takvom razumevanju, Kosjerić je bogatiji za mnoge duhovne, zabavne i edukativne sadržaje. Jedan od najposećenijih događaja u 2011. godini bila je Izložba „Svedoci prošlosti“, Prirodnjačkog muzeja iz Beograda, sa eksponatima nekadašnjih krupnih sisara; tokom decembra, postavku je videlo oko 1200 posetilaca.

Ulaganje u lokalnu zajednicu

Sportski dani Titan Cementare Kosjerić

Četvrti put za redom, u martu prošle godine, organizovali smo Sportske dane za zaposlene i sugrađane, povodom obeležavanja godišnjice rada Titan Cementare Kosjerić. U sportskim takmičenjima u fudbalu, odbojci, pikadu, šahu i stonom tenisu, kao i u planinarskoj akciji organizovanoj u saradnji sa Planinarsko-ekološkim društvom „Subjel“, učestvovalo je oko 250 poklonika sporta i rekreacije.

Promocija fer-plej igre i entuzijazma, i vrednosti koje se neguju u Titan Cementari Kosjerić, kroz ovu lokalnu i nezvaničnu sportsku manifestaciju, doprinosi popularisanju masovne fizičke kulture i zdravih životnih stilova. Neposredni kontakt sa sugrađanima doprinosi jačanju poverenja i međusobnog razumevanja, što je osnova za postizanje rezultata kroz koje svi dobijaju.

Veb sajt Titan Cementare Kosjerić

Kako prisustvo jedne kompanije na Internetu odavno više nije stvar prestiža, već neizostavni deo poslovne strategije, u septembru prošle godine pokrenuli smo korporativni veb sajt, u cilju daljeg razvoja otvorene i transparentne komunikacije sa svim zainteresovanim stranama. Naši poslovni partneri, kupci, mediji i korisnici dobijaju pravovremene i tačne informacije o kompaniji, proizvodima, zaštiti životne sredine i društveno odgovornom poslovanju.

Na stranici „Ekomonitor“ petnaestodnevno se ažuriraju podaci o prosečnim emisijama praškastih materija, SO_2 i NO_x emitovanim na rotacionoj peći.

The screenshot shows the homepage of the Titan Cementare Kosjerić website. The header features the company logo and navigation links for "O Kompaniji", "DOP", "Zivotna sredina", "Proizvodi", "Lase", "Vesti", and "Kontakt". Below the header is a large banner with the text "Društveno odgovorno poslovanje" and an image of a cement factory at night. The main content area includes a brief about the company's social responsibility, a section on environmental impact with a chart comparing values to industry standards, and a sidebar with links to partners, galleries, and news. A large image of a modern office building is prominently displayed. At the bottom, there is a footer with links to "O Kompaniji", "Društveno odgovorno poslovanje", and "Zivotna sredina".

Prvi Izveštaj o društveno odgovornom poslovanju i održivom razvoju

Sadržaj i važnost prvog Izveštaja o društveno odgovornom poslovanju i održivom razvoju za 2010. godinu, imao je čast da predstavi direktor Titan Cementare Kosjerić, 6. oktobra 2011. godine. U prisustvu predstavnika kompanije i lokalne zajednice, istaknuto je da Izveštaj predstavlja „uravnoteženu simbiozu ekonomskih, ekoloških i etičkih vrednosti Cementare, integrisanih na društveno odgovoran način“. Izveštaj, koji transparentno ističe posvećenost korporativnim vrednostima, urađen je po najvišim svetskim standardima i u skladu sa međunarodnim smernicama koje se primenjuju u ovoj oblasti.

Korak napravljen u cilju predstavljanja napora koje kompanija ulaže u ključnim oblastima društvene odgovornosti, prva je stepenica na putu edukacije i uključivanja svih zainteresovanih strana u kreiranje održivog razvoja i odgovora na izazove savremenog sveta.

Životna sredina

Održivi razvoj – razvoj koji izlazi u susret potrebama sadašnjih generacija, pri čemu se ne ugrožavaju potrebe budućih generacija – predstavlja prioritet u poslovanju Titan Cementara Kosjerić. Za ovaj kolektiv, briga o životnoj sredini, nije samo poštovanje zakonom propisanih obaveza, već zalaganje za stalno unapređenje učinka, primenom međunarodnih standarda i najboljih praksi u cementnoj industriji.

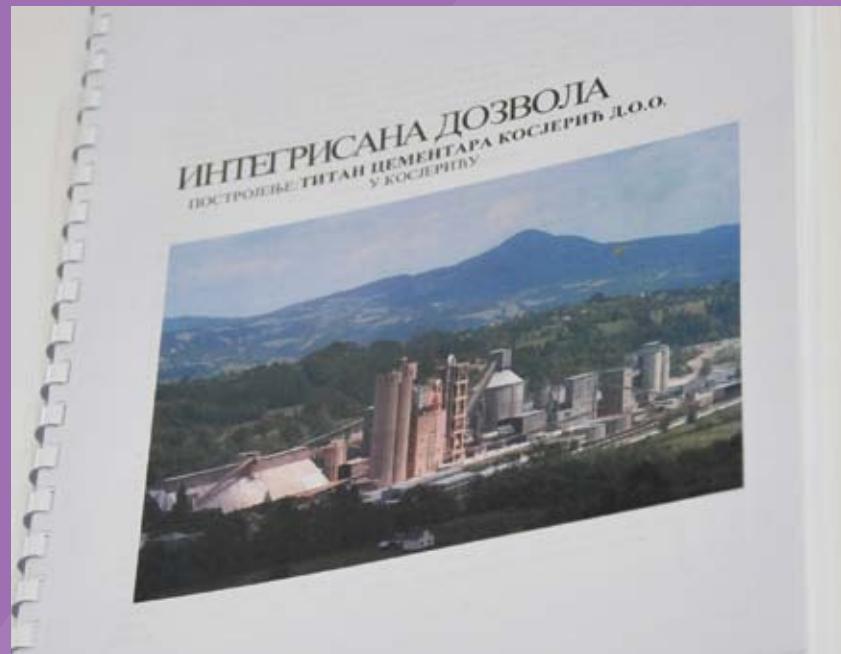
U tom smislu, kao prvo industrijsko postrojenje u Srbiji, Titan Cementara Kosjerić je, u junu 2011. godine, dobila integriranu dozvolu (IPPC), u skladu sa Zakonom o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađenja životne sredine. Integrirana dozvola predstavlja propisane uslove pod kojima postrojenje treba da obavlja svoju delatnost, a prvenstveno se odnosi na dozvoljene nivoe emisija zagađujućih materija. Takođe, svrha je da se spriči i kontrolise zagađenje životne sredine kroz racionalno upravljanje resursima, primenu najboljih dostupnih tehnika i uštedu prirodnih sirovina.

Dobijanjem IPPC dozvole, Titan Cementara Kosjerić je dokazala da raspolaže najboljim dostupnim tehnologijama i da je naš proizvod – cement stvoren po najvišim ekološkim standardima.

U Titan Cementari Kosjerić ponosimo se činjenicom da smo prvi u Srbiji dobili integriranu dozvolu koja potvrđuje da ispunjavamo standarde Republike Srbije i Evropske Unije. Zadovoljstvo nam je što smo na taj način dostoјno predstavili i Titan Grupu, koja je prepoznatljiva po društveno odgovornom poslovanju.

Ovim korakom, dajemo dobar primer i potvrđujemo saradnju sa lokalnom zajednicom, državom, partnerima, medijima i stručnom javnošću. Takođe, ističemo našu jasnu nameru, ozbiljnost i posvećenost kada je u pitanju doprinos očuvanju životne sredine. Ne samo da činimo sve što je u našoj moći kako bismo sačuvali, zaštitili i unapredili životno okruženje, već to radimo odgovorno, stručno i zakonski utemeljeno.

Od 2002. godine, u lokalnu zajednicu slilo se oko 11.000.000 evra zahvaljujući poslovanju TCK, a oko 15.000.000 evra uložili smo u zaštitu životne sredine. Sa tim sredstvima i IPPC dozvolom, koja potvrđuje naše stalno napredovanje, Titan Cementara Kosjerić na ovom prostoru unosi promene – kao lider koji obezbeđuje dobrobit svih nas i našeg okruženja.

KLIMATSKE PROMENE

Klimatske promene, koje su poslednjih decenija nesumnjivo uslovljene tehnološkim napretkom, predstavljaju snažan izazov čovečanstvu za rešavanje ekoloških problema. Porast broja stanovnika, između ostalog, povećava potrebu za energijom i građevinskim materijalima, što je povezano sa emitovanjem štetnih materija. Zato je neophodno uspostaviti ravnotežu između narastajućih potreba društva i nepovoljnih uticaja na prirodu. Imajući to na umu, Titan Grupa je usredsređena na smanjenje emisije gasova sa efektom staklene baštne i promociju održive proizvodnje cementa, u skladu sa svojom strategijom za ublažavanje klimatskih promena, usvojenom 2008. godine. Sa tim je usaglašen imperativ poslovanja, sadržan u zadatku da se u procesu proizvodnje čini što manje lošeg, uz istovremeno nastojanje da se čini što više dobrog. To podrazumeva razvoj i primenu novih, „zelenih“ proizvoda sa dužim životnim ciklusom, kojima se redukuje korišćenje neobnovljivih resursa, a istovremeno smanjuju emisije ugljen-dioksida.

EMISIJE CO₂

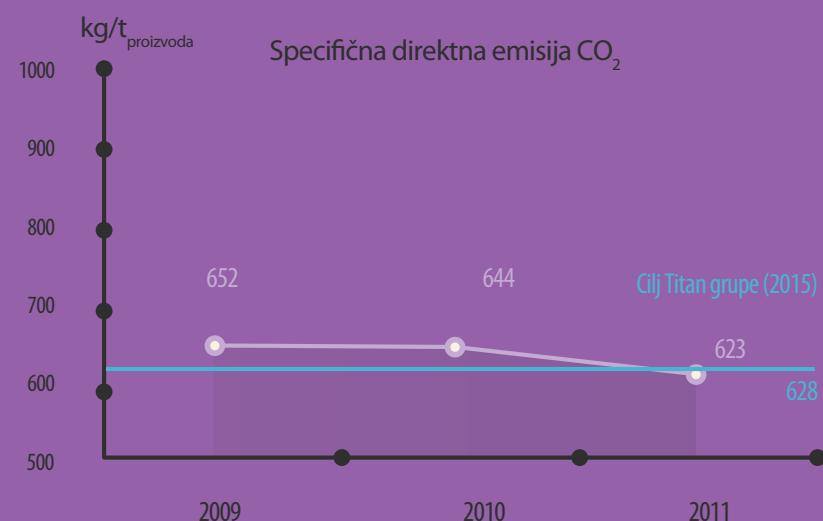
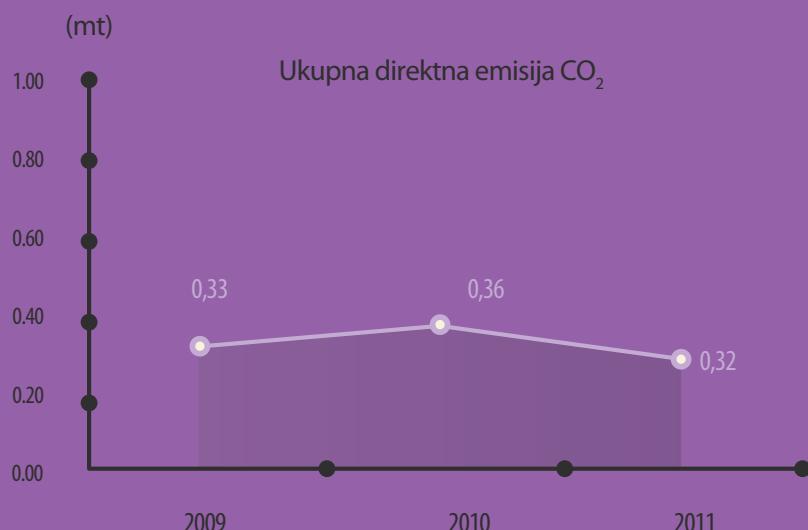
Uzimajući u obzir da cementare generišu ugljen-dioksid, čime doprinose stvaranju efekta „staklene baštice“ i vrše nepovoljan uticaj na klimatske promene, monitoring i smanjenje emisija CO₂ predstavljaju jedan od prioriteta Titan Grupe. Titan Cementara Kosjerić, kao i Titan Grupa, za monitoring emisija CO₂, primenjuje Protokol za izračunavanje i izveštavanje CO₂ u cementnoj industriji (The WBCSD/CSI Cement CO₂ Protocol: CO₂ Accounting and Reporting Standard for the Cement Industry). Izveštavanje Titan Cementare Kosjerić o emisijama, prema ovom Protokolu, jeste dobrovoljno, budući da u Srbiji ne postoji zakonska obaveza izveštavanja o CO₂ emisijama.

Ukupna emisija CO₂ u procesu proizvodnje cementa nastaje kao rezultat:

- kalcinacije karbonata i sagorevanja organskog ugljenika sadržanih u sirovinskom brašnu,
- sagorevanja goriva u rotacionoj peći za proizvodnju klinkera, sagorevanja goriva za potrebe grejanja, transporta materijala u fabričkom krugu,
- proizvodnje električne energije neophodne za proizvodnju klinkera i cementa (indirektna emisija CO₂).

Ukupna direktna emisija ugljen-dioksida Titan Cementare Kosjerić u 2011. godini iznosila je 0,32 miliona tona, što je, kao posledica manje proizvodnje, za oko 12,6% niža vrednost nego u 2010. godini. Specifična direktna emisija CO₂, po toni proizvoda, u 2011. godini je bila za 3,4% manja nego u 2010. godini, a tome je doprinelo veće korišćenje alternativnih sirovina.

Ističemo da je ostvaren važan cilj Titan Grupe, a to je: smanjenje specifične emisije ugljen-dioksida do 2010. godine, za 15% u odnosu na baznu 1990. godinu. Ali, postavljen je novi, ambiciozniji cilj, za period 2010-2015; do narednog roka treba smanjiti specifične emisije ugljen-dioksida za 22% u odnosu na 1990. godinu.

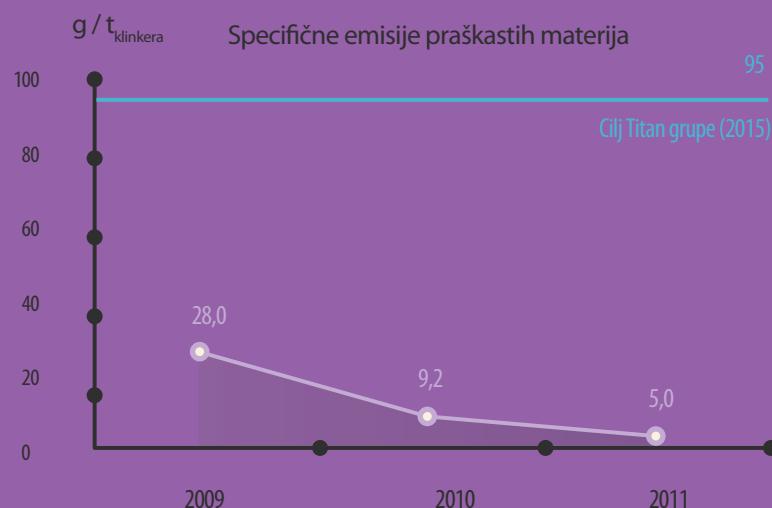

OSTALE EMISIJE U VAZDUH

Praškaste materije

Ukupna emisija praškastih materija u 2011. godini, iznosila je 1,8 tona, dok je specifična emisija praškastih materija, po toni proizvedenog klinkera, imala vrednost od $5,0 \text{ g/t}_{\text{klinkera}}$. Smanjenje emisije praškastih materija, u odnosu na 2010. godinu, postignuto je rekonstrukcijom rashladnog tornja, odnosno boljim kondicioniranjem gasova emitera peći.

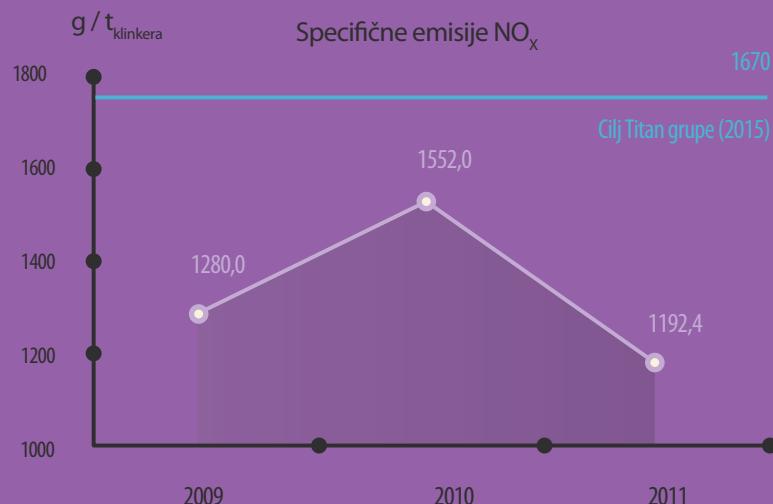
Merenje emisije praškastih materija na glavnim emiterima tehnološkog procesa, u Titan Cementari Kosjerić, vrši se kontinualnim sistemima monitoringa. Takođe, svake godine se obavljaju i kontrolna diskontinualna merenja emisije, od strane ovlašćenih institucija.

Difuzna emisija praškastih materija, koja nastaje usled manipulacije i transporta materijala, redovno se meri od strane ovlašćene institucije, a kontrolisano stanje u Titan Cementari Kosjerić ostvaruje se stalnim pranjem i održavanjem saobraćajnica, prevozom materijala u pokrivenim kamionima, itd.

NO_x

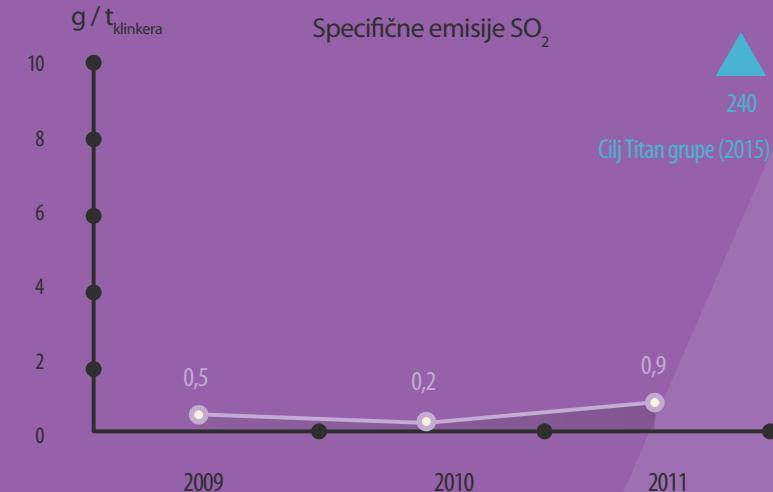
Ukupna emisija azotovih oksida u 2011. godini, iznosila je 428 tona, dok je specifična emisija po toni proizvedenog klinkera bila $1192,4 \text{ g/t}_{\text{klinkera}}$. Smanjenje emisije azotovih oksida u odnosu na prethodnu godinu, rezultat je povećane potrošnje uglja u rotacionoj peći.

Emisije azotovih oksida nastaju kao posledica sagorevanja na visokim temperaturama. Titan Cementara Kosjerić ulaže napore za smanjenje ovih emisija, jer naučne studije pokazuju da emitovani NO_x doprinosi stvaranju kiselih kiša i smoga.

SO₂

Prisustvo sumpora u sirovinskim materijalima prouzrokuje emisiju SO₂, koja je u direktnoj vezi sa nastajanjem kiselih kiša.

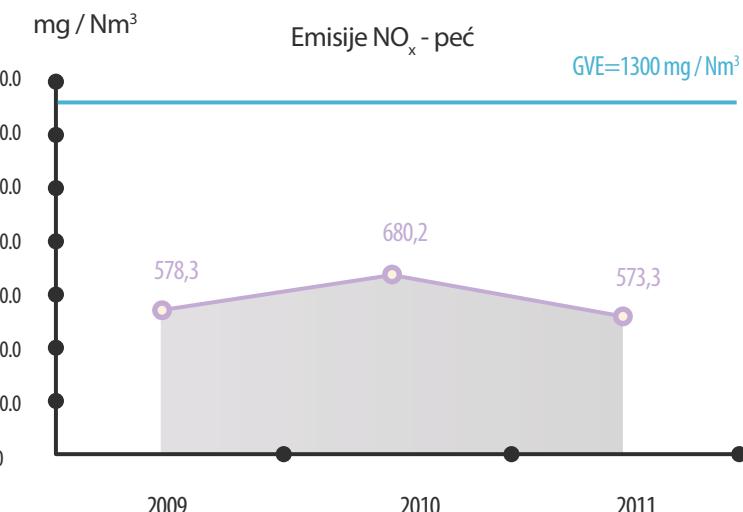
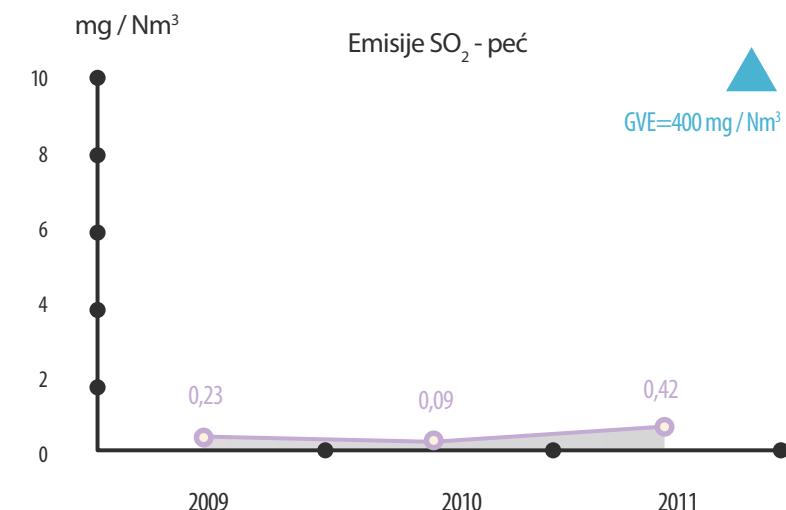
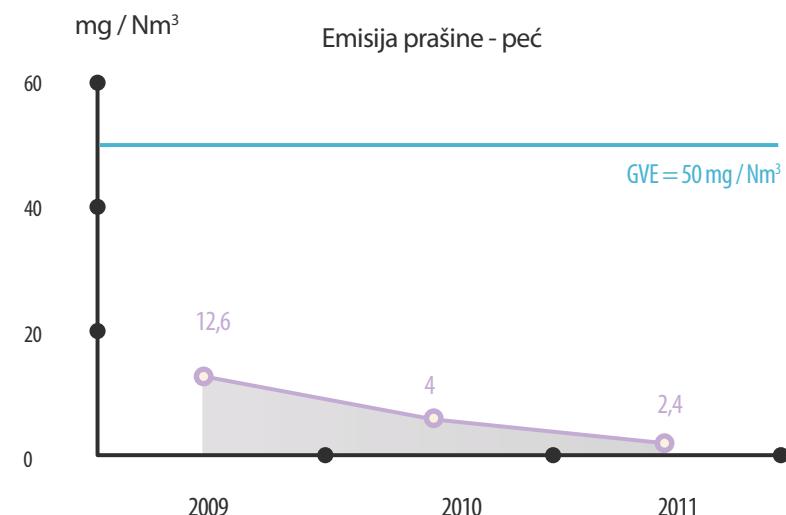

Ukupna emisija SO₂ u 2011. godini, iznosila je 0,3 tone. Specifična emisija SO₂, po toni proizvedenog klinkera, vredela je $0,9 \text{ g/t}_{\text{klinkera}}$. U skladu sa nacionalnim zakonima, nivoi emisija izražavaju se u miligramima po normalnom kubnom metru.

Emisije u odnosu na granične vrednosti propisane nacionalnim zakonodavstvom

U 2011. godini, sve vrednosti emisija u vazduh Titan Cementare Kosjerić, bile su ispod graničnih vrednosti emisija propisanih zakonom (GVE).

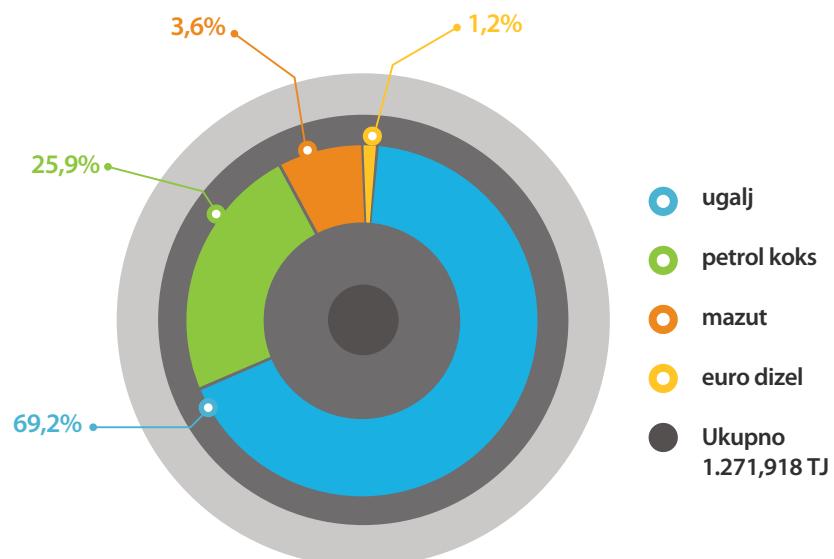
Vrednosti emisije najznačajnijeg emitera – rotacione peći, redovno se objavljaju na veb sajtu Titan Cementare Kosjerić. (www.titan.rs).

ОЧУВАЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

У складу са принципима заштите животне средине, Кјото декларацијом и концепцијом одрживог развоја, ТЦК у потпуности подрžава савремене технологије засноване на економичном коришћењу сировина. Смањење, поновно коришћење или recikliranje сировinskiх материјала (3R: Reduce – Reuse – Recycle) представља клjučну оријентацију Titan Групе у примени технолошких тредова.

Pотрошња термалне енергије према типовима горива (%)

Energetska efikasnost

Proizvodnja cementa je energetski intenzivan proces, koji zahteva velike količine toplotne i električne energije. Titan Cementara Kosjerić nastoji da poveća energetsku efikasnost svojih proizvodnih procesa, odnosno da smanji utrošak energije neophodne za proizvodnju klinkera i cementa. U toku 2011. godine, ostvarena je ušteda u proizvodnji tehničke pare, čime je smanjen utrošak mazuta za oko 22%.

Ukupna potrošnja termalne energije u Titan Cementari Kosjerić (zajedno sa rudnicima) u 2011. godini, iznosila je 1.271.918 TJ. Sva utrošena termalna energija je dobijena iz fosilnih goriva.

U Titan Cementari Kosjerić, zajedno sa rudnicima, u 2011. godini potrošeno je ukupno 51.030.705 kWh električne energije.

Alternativni izvori energije

Korišćenje alternativnih goriva radi očuvanja ograničenih prirodnih resursa, čini glavni deo strategije održivog razvoja Titan Grupe.

Titan Cementara Kosjerić, za sada, ne koristi alternativne izvore energije. U 2011. godini, usvojili smo koncept za korišćenje čvrstog goriva iz komunalnog i neopasnog industrijskog otpada, kao alternativnog goriva u rotacionoj peći. Takođe, tokom 2011. izvršena su uzorkovanja otpada na Regionalnoj deponiji Duboko, u cilju ispitivanja njegove adekvatnosti za proizvodnju čvrstog goriva iz otpada (SRF).

Čvrsto gorivo iz otpada (eng. Solid Recovered Fuel – SRF) predstavlja gorivo dobijeno mehaničkim usitnjavanjem čvrstih sekundarnih sirovina. Ova vrsta otpada svrstava se u neopasan otpad, koji nije pogodan za reciklažu i ima upotrebnu vrednost jedino za dobijanje energije. SRF se proizvodi na komunalnim deponijama, kada se, nakon izdvajanja reciklabilnih frakcija, ostatak otpada sortira i usitni. Tokom procesa proizvodnje vrše se detaljne kontrole kvaliteta, kako bi se osiguralo da je dobijeno gorivo zadovoljava zahteve standarda. Koncept korišćenja SRF goriva u Titan Cementari Kosjerić, podrazumeva preradu otpada i pripremu goriva na mestu regionalne komunalne deponije, prevoz zatvorenim kamionima do fabrike gde će se vršiti dodatna kontrola kvaliteta kako bi se osiguralo da dobijeni proizvod odgovara svim zakonskim propisima i standardima, i korišćenje goriva preko silosa za doziranje i zatvorenog sistema za transport goriva do gorionika rotacione peći.

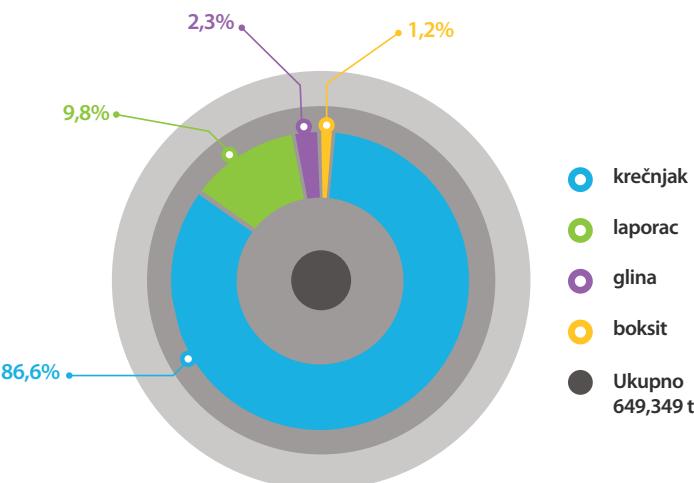
Da je Titan Cementara Kosjerić 2011. godine bila u mogućnosti da koristi alternativna goriva, i da na taj način obezbedi 20% termalne energije potrebne za proizvodnju klinkera, smanjili bismo potrošnju uglja (neobnovljivog goriva) za čitavih 9.700 tona, tokom samo jedne godine.

Sirovinski materijali

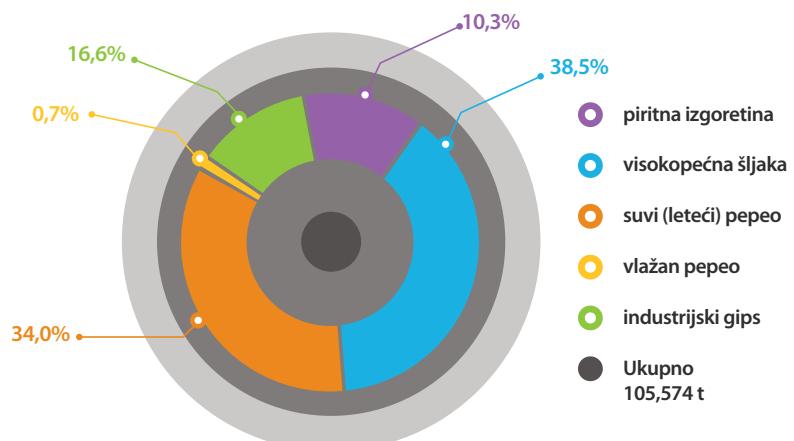
Proizvodnja cementa zahteva potrošnju velikih količina sirovinskih materijala, kao što su krečnjak, laporac, glina, boksit. Smanjenje upotrebe prirodnih izvora i korišćenje alternativnih sirovinskih materijala, jedno je od načela kojim se Titan Grupa rukovodi u svojoj strategiji održivog razvoja.

U 2011. godini, ukupna potrošnja sirovinskih materijala za proizvodnju cementa, u Titan Cementari Kosjerić je iznosila 754.923 tone, od čega su 649.349 tona bili prirodni sirovinski materijali. U istom periodu, potrošnja alternativnih sirovinskih materijala – sekundarnih sirovina, iznosila je 105.574 tone, što predstavlja učešće od 13,98% u ukupnoj potrošnji sirovinskih materijala.

Potrošnja prirodnih sirovinskih materijala (%)

Potrošnja sekundarnih sirovina (%)

Upravljanje otpadom

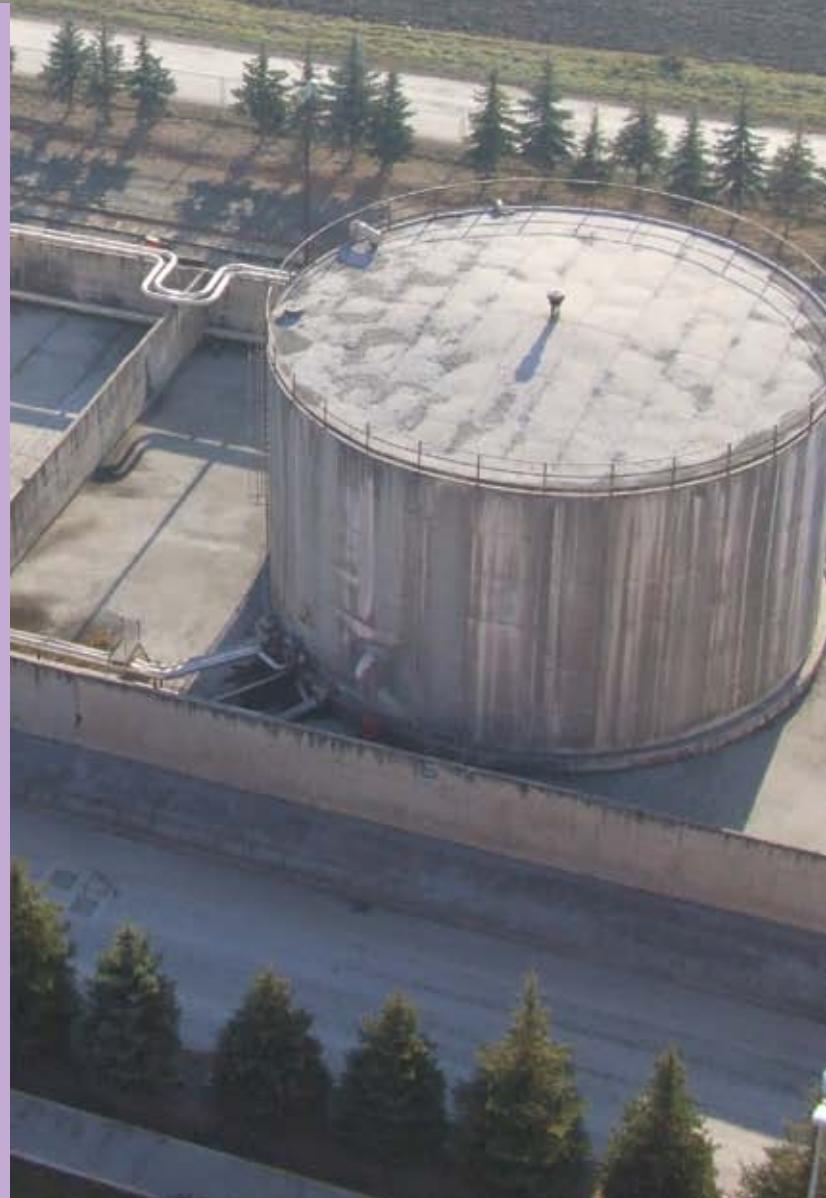
Postupanje sa otpadom generisanim u Titan Cementari Kosjerić, u skladu je sa zakonskom regulativom Republike Srbije, pri čemu se otpad generisan u svakodnevnim aktivnostima – sakuplja, razvrstava, privremeno skladišti i predaje ovlašćenim sakupljačima i operaterima.

Upravljanje vodom

Integrисани sistem upravljanja vodom Titan Grupe razvijen je na korporativnom nivou, i do kraja 2012. godine biće ostvarena potpuna implementacija ovog sistema u svim fabrikama Grupe. Ovim sistemom je obuhvaćeno mapiranje svih vodotokova u postrojenju, baza podataka za proračun vodnog bilansa i analize kvaliteta voda.

Izvori vode kojom se snabdeva Titan Cementara Kosjerić su voda iz gradskog vodovoda i površinska voda iz reke Skrapež. Voda iz gradskog vodovoda se koristi kao voda za piće i sanitarna voda, dok se voda iz Skapeža koristi kao industrijska voda za tehnološke potrebe (snabdevanje rashladnog tornja, parnih kotlova, hlađenje mašina i postrojenja), protivpožarne potrebe, kao i pranje saobraćajnica i manipulativnih površina.

Sve otpadne vode iz Titan Cementare Kosjerić se, nakon prečišćavanja u postrojenju za prečišćavanje otpadnih voda, ispuštaju u reku Skapež. Analize kvaliteta prečišćenih otpadnih voda, kao i analize kvaliteta vode reke Skapež, pre i posle ispuštanja prečišćenih otpadnih voda iz Titan Cementare Kosjerić, pokazuju da se ne narušavaju propisani uslovi za ispuštanje otpadnih voda u vodotok.

GRI Indeks i indikatori

1.0 Strategija i analiza

1.1 Izjava generalnog direktora	1
2.0 Profil organizacije	
2.1 Naziv organizacije	2
2.2 Osnovni brendovi, proizvodi i/ili usluge	2, 7
2.3 Operativna struktura organizacije	2
2.4 Lokacija sedišta organizacije	2
2.5 Broj zemalja u kojim organizacija posluje	2
2.6 Priroda vlasništva i pravni oblik	2
2.7 Tržišta na kojima organizacija posluje	2
2.8 Veličina organizacije	2, 14
2.9 Značajne promene u toku perioda izveštavanja	/
2.10 Nagrade primljene u periodu izveštavanja	/

3.0 Parametri izveštaja

3.1 Period izveštavanja	27
3.2 Datum prethodnog izveštaja	1, 27
3.3 Ciklus izveštavanja	27
3.4 Kontakt za pitanja u vezi sa izveštajem ili njegovim sadržajem	27
3.5 Postupak za definisanje sadržaja izveštaja	1, 7–10, 27
3.6 Granice izveštaja	2
3.7 Ograničenja u vezi sa obimom izveštaja	/
3.8 Osnova za izveštavanje o operacijama koje utiču na uporedivost	/
3.10 Efekat i razlozi korigovanja informacija datih u ranijim izveštajima	/
3.11 Promene u odnosu na prethodne periode izveštavanja	/
3.12 GRI index	26

4.0 Upravljanje, preuzete obaveze, saradnja

4.1 Struktura upravljanja organizacije	1, 7, 11–13
4.2 Da li predsedavajući upravnog tela ima i izvršnu ulogu	1
4.3 Broj članova upravnog tela koji su nezavisni i/ili neizvršni članovi	/
4.4 Mehanizam za komunikaciju akcionara i zaposlenih sa upravnim telom	14
4.14 Lista aktera / zainteresovanih strana	10
4.15 Osnova za identifikaciju aktera / zainteresovanih strana	1, 10, 17–19, 27

EC – Ekonomski indikatori

EC1 Direktna generisana i distribuirana ekomska vrednost	2
EC8 Ulaganja u lokalnu zajednicu	2, 6, 8–9, 17–19
EN – Životna sredina	
EN1 Korišćeni materijali, prema težini ili zapremini	24
EN2 Procenat korišćenih recikliranih ulaznih materijala	24
EN3 Direktna potrošnja energije prema primarnom izvoru	24
EN16 Ukupne direktnе i indirektnе emisije gasova sa efektom „staklene baštе“	21
EN20 NO _x , SO _x i druge važne emisije	21–23

LA – Radna prava i zaposleni

LA1 Ukupan broj zaposlenih	14
LA2 Broj i stopa fluktuacije zaposlenih	15
LA3 Beneficije za zaposlene	16
LA7 Povrede na radu	11
LA8 Edukacija o prevenciji i kontroli rizika u vezi sa ozbiljnim bolestima	16
LA10 Sati profesionalnog usavršavanja zaposlenih	15
LA12 Procenat zaposlenih koji dobijaju redovnu povratnu informaciju o učinku	14
LA13 Struktura zaposlenih prema različitim kriterijumima	14

O Izveštaju

Titan Cementara Kosjerić objavila je svoj prvi godišnji Izveštaj o društveno odgovornom poslovanju i održivom razvoju 2011. godine, i nastavlja da primenjuje isti format izveštavanja.

Sadržaj ovog izveštaja i značajna pitanja razmatrani su u odnosu na povratne informacije dobijene od stejkholdera, ali i razvoj kompanije i okruženja. Odbor za društveno odgovorno poslovanje pri definisanju prioriteta izveštavanja, koji su u skladu sa strategijom Titan Grupe, uzima u obzir sve oblasti poslovanja.

Ovaj izveštaj je kreiran u skladu sa Smernicama izveštavanja o održivosti G3 Inicijative globalnog izveštavanja, a sve informacije u vezi sa bezbednošću i zdravljem na radu, i emisijama CO₂ date su u skladu sa standardima industrije i relevantnim protokolima Inicijative za održivost cementne

industrije (CSI) u okviru Svetskog poslovnog saveta za održivi razvoj (WBCSD).

Kompanija je posvećena stalnom unapređenju nivoa transparentnosti i izveštavanja zainteresovanim stranama. Izveštaj za 2011. godinu ispunjava zahteve GRI G3 za nivo „C+“, što su utvrdili i nezavisi revizori iz revizorske kuće KPMG. Njihova izjava o pregledu deo je ovog izveštaja.

Povratne informacije o ovom izveštaju od svih čitalaca su dobrodošle; adresa elektronske pošte je: csr@titan.rs, a za više informacija, posetite naš veb sajt, na adresi: www.titan.rs.

Principi izveštavanja

Uravnoteženost	Izveštaj odražava pozitivne i negativne aspekte poslovanja organizacije, i na taj način omogućuje objektivnu procenu ukupnog učinka
Uporedivost	Teme i informacije u izveštaju odabrane su i predstavljene na konzistentan način. Izveštaj je sastavljen tako da zainteresovane strane mogu da analiziraju promene nastale vremenom, i mogu da ih uporede sa drugim organizacijama
Tačnost	Informacije u izveštaju su dovoljno tačne i detaljne, i omogućuju zainteresovanim stranama da ocene učinak i rezultate organizacije
Blagovremenost	Izveštaj se objavljuje redovno, a informacije su dostupne na vreme, kako bi omogućile zainteresovanim stranama da donose osnovane odluke
Jasnoća	Informacije su predstavljene na razumljiv način i omogućuju stejkholderima lako korišćenje izveštaja
Pouzdanost	Informacije i procedure korišćene prilikom kreiranja izveštaja sakupljene su, sačuvane i predstavljene tako, da ih je moguće proveriti, i daju kvalitetne i relevantne informacije

KPMG d.o.o. Beograd

Kraljice Natalije 11
11000 Belgrade
Serbia

Telephone: +381 11 20 50 500
Fax: +381 11 20 50 550
E-mail: info@kpmg.rs
Internet: www.kpmg.rs

Agencija za privredne registre
BD 7113
Matični broj 17148656
Račun 265-1100310000190-61
Raiffeisen banka a.d. Beograd
PIB 100058593

Izveštaj o ograničenom pregledu Izveštaja “Društveno odgovorno poslovanje i održivi razvoj 2011”**VLASNICIMA****TITAN CEMENTARA KOSJERIĆ D.O.O.***Obim angažovanja i odgovornost*

Izvršili smo pregled Izveštaja “Društveno odgovorno poslovanje i održivi razvoj 2011” („Izveštaj“) za Titan Cementara Kosjerić d.o.o. Kosjerić („Društvo“). Rukovodstvo je odgovorno za pripremu Izveštaja u skladu sa smernicama Inicijative o Globalnom Izveštavanju (*GRI - „Global reporting Initiative“*) izdatim 2006. godine, kao što je navedeno u odeljku „Principi izveštavanja“. Rukovodstvo je takođe odgovorno za definisanje ciljeva Društva u pogledu rezultata i izveštavanja o održivom razvoju, uključujući identifikovanje zainteresovanih strana i materijalno značajnih pitanja, kao i za kreiranje i održavanje odgovarajućeg upravljanja učinkom i sistema interne kontrole iz kojih se generišu informacije o učinku. Naša odgovornost je da izdamo ovaj Izveštaj na osnovu našeg pregleda.

Obavljeni postupci

Obavili smo naše postupke u skladu sa kriterijumima ustanovljenim za preglede koji su definisani „Medunarodnim standardom za angažmane uveravanja 3000 – angažmani uveravanja koja nisu revizija ili pregled istorijskih finansijskih informacija (ISAE 3000)“ izdatog od strane Medunarodnog komiteta za revizorske i računovodstvene standarde (IAASB). Standard zahteva ispunjenje relevantnih etičkih zahteva (Etički kodeks za profesionalne računovode izdat od strane Medunarodne federacije računovoda - IFAC), uključujući zahteve nezavisnosti, planiranja i obavljanja angažmana sa ciljem sticanja ograničenog uveravanja da izveštaj ne sadrži materijalno značajne greške. Angažovanje na ograničenom pregledu Izveštaja se sastoji od ispitivanja, prevashodno lica koja su zadužena za pripremu informacija prikazanih u Izveštaju, i primene analitičkih i drugih procedura za prikupljanje dokaza, u zavisnosti od potrebe.

Te procedure obuhvataju:

- poređenje informacija i podataka prikazanih u odeljku „Titan Cementara Kosjerić“ Izveštaja, sa uporednim informacijama i podacima prikazanim u pojedinačnim finansijskim izveštajima Društva na dan i za godinu koja se završava 31. decembra 2011. godine, na koje je revizor izdao izveštaj 30. januara 2012. godine u skladu sa relevantnim Zakonom o računovodstvu i reviziji Republike Srbije;
- analizu načina na koji funkcionišu osnovni procesi generisanja, evidentiranja i upravljanja kvantitativnim podacima koji su prikazani u Izveštaju, a posebno smo obavili:

- intervjuje i diskusije sa rukovodstvom Društva, u cilju prikupljanja informacija o informacionim tehnologijama, sistemima računovodstva i izveštavanja koji se koriste u pripremi Izveštaja, o procesima i procedurama internih kontrola koje se koriste za prikupljanje, kombinovanje, obradu i prenos podataka i informacija kancelariji zaduženoj za pripremu Izveštaja;
 - analizu prateće dokumentacije na bazi uzorka koja se koristi u pripremi Izveštaja, u cilju potvrde efektivnosti procesa, njihove adekvatnosti u odnosu na opisane ciljeve, kao i da sistem interne kontrole pravilno upravlja podacima i informacijama uključenim u Izveštaj.
- analizu uskladenosti kvalitativnih informacija uključenih u Izveštaj sa smernicama pomenutim u stavu Obim angažovanja i odgovornost, kao i opštoj konzistentnosti, posebno u smislu strategije i politike održivog razvoja i određivanja materijalnih pitanja za svaku kategoriju zainteresovanih strana;
 - analizu procesa učešća zainteresovanih strana sa stanovišta korišćenih metoda i kompletnosti učesnika, a na osnovu uvida u zapisnike sa sastanaka ili putem svih drugih dostupnih informacija o identifikovanim suštinskim elementima;
 - dobijanje pisma o prezentaciji potpisanoj od strane pravnog zastupnika Društva o uskladenosti Izveštaja sa smernicama pomenutim u stavu Obim angažovanja i odgovornost, kao i o pouzdanosti i kompletnosti informacija i podataka koji su u njemu sadržani.

Pregled podrazumeva manji nivo angažovanja od revizije koja se obavlja u skladu sa standardom *ISAE 3000* i stoga pruža niži nivo uveravanja u cilju da bi došli do saznanja o svim značajnim pitanjima i dogadjajima koje bi identifikovali u toku revizije.

Mišljenje

Na osnovu obavljenih procedura, nismo došli do saznanja koja bi ukazivala da Izveštaj Društva nije pripremljen, po svim materijalno značajnim pitanjima, prema Smernicama Globalne inicijative za izveštavanje izdatim 2006. godine, kao što je navedeno u odeljku „Principi izveštavanja“.

Kao što je naznačeno od strane rukovodstva u odeljku „Principi izveštavanja“ Izveštaja, Društvo namerava da nastavi sa proširenjem opsega izveštavanja u Izveštaju kroz dodatnu standardizaciju postojećih procedura za prikupljanje informacija i podataka.

Beograd, 10. avgust 2012. godine

KPMG d.o.o. Beograd
James Thornley
Partner